

II. Rákóczi Ferenc és társai újratemetése ^[1]

A Magyar Országos Levéltárban őrzött, a Magyar Távirati Iroda által készített tudósítások II. Rákóczi Ferenc és társai hamvainak hazahozataláról és újratemetéséről számolnak be 1906. október 26. és október 30. között. Az MTL hírt ad a hamvak fogadásával, az újratemetéssel kapcsolatos nagyszabású ünnepekről, de a budapesti megemlékezésekről nem szól. A tudósítások közül a legfontosabbakat közöljük.

Bevezetés

II. Rákóczi Ferenc és társai újratemetése sokkal több volt egy kegyeleti aktusnál. Politikai nézetek, akaratok ütköztek egymással, amelyben a korszak hőskultuszt építő, kurukodó képviselőinek felfogása feszült szembe az uralkodó, Ferenc József és körének a lázadó, rebellis Rákóczit elvető, időhúzó magatartásával. A csontok hazaszállítása és a felfokozott hangulatban megtartott díszes ünnepek értékelése még ma sem mentes a politikai felhangoktól, és akkor még inkább az volt. A később többször is fellángolt viták ellenére Kossuth Lajos hamvainak hazahozatalát követően ez az 1906 őszi temetés volt a korszak egyik legnagyobb és leglátványosabb eseménye.

Rákóczi 1735. április 8-án bekövetkezett halála után hamvait - kívánságának megfelelően - édesanyja, Zrínyi Ilona földi maradványai mellé, a konstantinápolyi(galatai) - akkor jezsuita - templomban helyezték el, amely a rend feloszlatása után a lazarista misszió St. Benoit (Szent Benedek) temploma lett.

A fejedelem hamvainak hazahozatala már a reformkor éveiben is szóba került, de az 1848-1849. évi forradalom és szabadságharc leverése után mintegy másfél évtizedig a gondolat fel sem merülhetett hivatalos formában. Az 1860-as években azonban már többen is felvetették a fejedelem itthoni újratemetését. Ebben elsősorban Thaly Kálmán játszott főszerepet, aki 1862-től kezdődően különböző napilapok, majd pedig az 1867-től (tehát éppen a kiegyezés évétől) megjelenő *Századok*, a Magyar Történelmi Társulat folyóirata hasábjain a fejedelem, majd az 1870-es évektől az emigráns társak temetésének körülményeiről, a síremlékekről cikkek sorozatát jelentette meg, és folyamatosan szorgalmazta hamvak hazahozatalát.

[Képgaléria megtekintése](#) ^[2]

Az 1870-es évektől a kérdés mind gyakrabban került napirendre más fórumokon is. Zemplén vármegye - ahol II. Rákóczi Ferenc szülőhelye, Bors is fekszik - 1873. március 8-án tartott közgyűlése feliratot intézett a Képviselőházhoz a fejedelem földi maradványainak hazahozatala végett, egyben pedig felszólította a társítványhatóságokat, hogy álljanak ki az ügy mellett. A felszólítás nem maradt hatástalan, még ugyanabban az évben számos város és vármegye csatlakozott a kérelemhez. Szilágy József miniszterelnök még az 1873. év végén megpróbált lépéseket tenni a kérdésben. Magánlevélben tájékoztatást kért II. Rákóczi Ferenc hamvainak hollétét illetően gróf Ludolf Manótól, a Monarchia akkori konstantinápolyi követétől. Ludolf válaszában lényege az volt, hogy a hamvak holléte - sőt, egyáltalán megléte - is bizonytalan, ezért a további kutatás aligha vezetne eredményre.

A hamvak hazahozatala ügyében 1874-ben további négy törvényhatóság intézett felterjesztést a Képviselőházhoz. Mivel a felirati javaslatokkal nem sikerült eredményt elérni, a Képviselőház 1876. március 22-én tartott ülésén Simonyi Ernő interpellációt nyújtott be Tisza Kálmán miniszterelnökhöz, de fölvetésére nem kapott érdemi előrelépést jelentő választ.

Thaly Kálmán 1878-ban a *Pesti Napló* hasábjain nyíltan felelősségre vonta Tiszát, amiért az akkor folyó orosz-török háború alatt Rákóczi hamvait idegen földben *kiszolgáltatta* az idegen hadak dúlásának. Tisza Thaly felvetésére azt a választ adta, hogy az ügy nincsen abban a stádiumban, hogy a hamvaknak hazaszállítása iránt intézkedni lehetne, mivel még az is kérdés: egyáltalán megvannak-e azok.

Jóval később, 1889. október 7-én, az akkor immár másodízben Konstantinápolyban tartózkodó Thaly Fraknói Vilmos társaságában a St. Benoit templomban felnyitatta Rákóczi és Zrínyi Ilona sírját. Kétségtelenné vált, hogy Rákóczit oda temették el, és hamvai sértetlenek. Zrínyi Ilonának azonban csak a koponyáját találták meg.

A bujdosók sírjainak felkutatása, Rákóczi hamvainak megtalálása jelentős tudományos eredménynek számított, bár Thaly a lazaristák missziójának galatai főnökével, François Lobryval kötött szóbeli megegyezés értelmében több mint két évig hallgatott az ügyről, és csak 1892. május 15-én számolt be róla a Magyar Történelmi Társulat negyedszázados emlékünnepe, majd 1893-ban kiadott munkájában is részletesen leírta akkori kutatásait. Ezután következetesen kutatott az emigráció történeti emlékei után, a fejedelem és társai hamvainak hazaszállítását élete végső céljának tekintette.

A hamvak hazahozatalára azonban még évekig nem került sor, bár elintézését a törvényhatóságok továbbra is sürgették. 1904 tavaszára meglehetősen kiéleződött a belpolitikai helyzet az országban. Az udvar a katonai újonclétszám felemelését követelte, az ellenzék viszont késhegyig menő harcot vívott ennek megvalósítása ellen. Az ellenzéki Függetlenségi Párt - igazi tömegbázis híján - a parlamenti obstrukciót alkalmazta, közben pedig az országos vasutassztrájk valósággal megbénította egész Magyarországot Tisza István miniszterelnök hárszabály-módosítással próbálta a parlamenti obstrukciót letörni, ám úgy tűnt, próbálkozása sikertelen lesz. A Ház március 10-ei ülésén azonban - látszólag váratlanul - a parlament egyik legtekintélyesebb ellenzéki képviselője, a Függetlenségi Párt alelnöke, Thaly Kálmán felállt, és békejobbot nyújtva a miniszterelnöknek pártja nevében pártközi megállapodást javasolt. A váratlan és hatásos jelenet egyszerűen békét teremtett. Tisza (egyelőre) visszavonta az ellenzéki obstrukciót ellehetetlenítő hárszabály-módosító indítványát, a Függetlenségi Párt pedig elállt az újonclétszám emelésének megakadályozásától.

A látványos béke természetesen nem spontán felbuzdulás eredménye volt, hanem hosszas tárgyalások gyümölcse, amelyben az udvar is komoly szerepet játszott. A király, I. Ferenc József 1904. április 18-ai levele - amelyben utasította Tiszát, hogy foglalkozzon II. Rákóczi Ferenc hamvai hazaszállításának ügyével - látványos válasz volt a létrejött megegyezésre, amelyet azonban a liberális és a szociáldemokrata csoportok erős kétséggel fogadtak. Mindenesetre a leirat egyfajta *jutalom* volt Thaly számára, ugyanis *véletlenül* nemcsak a március 10-ei beszéd kerületéből az ott eltemetett Thököly Imre fejedelem holttestét is. A szintén a St. Benoit templomban eltemetett Bercsényi Miklósné Csáky Krisztina földi maradványainak hazaszállítása is szóba jött, de hamvai fölött a Csáky család rendelkezett, tehát először az ő hozzájárulásukat kellett megszerezni.

Az értekezlet határozata értelmében a hamvakat a kassai dómban szándékoztak elhelyezni, kivéve Thökölyét, akit - végakaratahoz híven - valamelyik evangélikus templomban (a tervek szerint Késmárkon) helyeztek volna örök nyugalomra. A hamvak hazahozatalának előkészítésével a miniszterelnök Thaly Kálmánt és Thallóczy Lajos történészt, közös pénzügyminisztériumi osztályfőnököt kívánta megbízni.

Az értekezlet határozata értelmében a hamvakat a kassai dómban szándékoztak elhelyezni, kivéve Thökölyét, akit - végakaratahoz híven - valamelyik evangélikus templomban (a tervek szerint Késmárkon) helyeztek volna örök nyugalomra. A hamvak hazahozatalának előkészítésével a miniszterelnök Thaly Kálmánt és Thallóczy Lajos történészt, közös pénzügyminisztériumi osztályfőnököt kívánta megbízni.

Thallóczy 1904. december 4-én Törökországba utazott, és sikerrel zárta le mind a török kormánnyal, mind az illetékes egyházi hatóságokkal a tetemek hazaszállítására vonatkozó tárgyalásokat. Másik fontos feladata az volt, hogy a hazaszállítandó hamvakat és síremlékeket a hamvak átvételével és hazakísérésével megbízott öttagú bizottság részére a szállításra előkészítse.

A hamvak hazahozatalának ügyét azonban az 1904 szeptemberétől egyre súlyosbodó belpolitikai válságra utaló események háttérbe szorították.

Az 1905. januári választáson az ellenzéki koalíció abszolút többséget szerzett, Tisza István miniszterelnök pedig előbb február 1-jén, majd pedig június 18-án újra benyújtotta lemondását, utóbbit a király el is fogadta. De a választásokon győztes Függetlenségi Párt nem alakíthatott kormányt, mivel az uralkodó a vereséget szenvedett Szabadelvély Pártot hagyta kormányon, és Fejérváry Gézát bízta meg a kormányfői teendőkkel. II. Rákóczi Ferenc és társai hamvainak hazahozatalára Fejérváry Géza rövid miniszterelnökségének idején sem került sor.

A maradványok hazahozatala végül csak 1906 őszén történt meg. A miniszterelnöki posztról 1906. április 8-án távozott Fejérváry utóda Wekerle Sándor lett, az ellenzéki programját a kormányzati pozícióért feladó Függetlenségi Párt színeiben. A kormányzat úgy ítélte meg, hogy az országban kialakult válságos gazdasági és politikai helyzet miatt II. Rákóczi Ferenc és társai hamvainak hazahozatala nem késlekedhet tovább. Az 1905. évi oroszországi forradalom hatása erősen érezhető volt az országban, növekedett a szociáldemokráta mozgalom népszerűsége, a vasutasok, a bányászok, az aratómunkások, a fővárosi pékek, majd a villamosvezetők sztrájkoltak, az ellenzéki választók tekintélyes része csatlódott volt a választási program feladása miatt, így ebben a helyzetben azt remélték kormányzati körökben, hogy az ünnepségsorozat valamelyest csillapítani fogja a felzaklatott kedélyeket. Az újratemetéssel a Wekerle-kormány az egyébként igencsak kétséges nemzeti egységet akarta demonstrálni, így a hamvak hazaszállítása valóban a leggyorsabban, és legrátságosabban megoldandó teendők egyikének mutatkozott.

Az újratemetéssel kapcsolatosan Wekerle Sándor 1906. június 24-ére miniszterelnöki értekezletet hívott össze. A jelenlévők beszámoltak az addig megtett intézkedésekről, majd a miniszterelnök kijelölte a Törökországba utazó öttagú delegáció tagjait Forster Gyula, Fraknoi Vilmos, Thaly Kálmán Thallóczy Lajos és Török Aurél személyében. A Thaly Kálmán vezette küldöttség kapta feladatát, hogy II. Rákóczi Ferenc földi maradványait, valamint a Thallóczy Lajos által 1904-ben *exhumált* személyek hamvait minden kétséget kizáróan, hitelesen azonosítsa, és az elvégzett antropológiai vizsgálatok és mérések eredményeit, valamint a fényképfelvételeket elhelyezze a sírládákban.

Tekintettel arra, hogy a hazahozatal helyszínén a hazaszállítás előtt előzetes intézkedések megtételére volt szükség, arról is határoztak, hogy még az öttagú bizottság utazását megelőzően egy háromtagú küldöttség - az élén Thallóczy Lajossal - utazzon Törökországba.

A fővárosi ünnepség szervezésének irányításával a miniszterelnök Romy Béla miniszteri tanácsost és Forster Gyula főrendiházi tagot, a budapesti ünnepi menet megszervezésével Szendrey János honvédelmi minisztériumi tanácsost bízta meg. A kormány megbízásából Semsey László császári és királyi kamarás foglalkozott a kassai és az országos ünnepségek összehangolásával. A késmárki szertartás megszervezésének irányítását Prónay Dezső az evangélikus egyház egyetemes főfelügyelője végezte.

Biztonsági óvintézkedésként a budapesti ünnepségek helyszínét az utolsó napokban megváltoztatták. II. Rákóczi Ferenc és társainak hamvait Budapesten nem a várbeli Mátyás templomban, hanem a jobban megközelíthető Szent István bazilikában ravatalozták fel október 28-án.

A II. Rákóczi Ferenc és társai hamvainak hazahozataláról szóló törvényjavaslatot - amely a Rákóczit és társait megbélyegző 1715. évi 49. tc. 2. és 3. §-ait eltörölte - az országgyűlés 1906. október 23-ai jóváhagyását követően az uralkodó 24-én szentesítette.

A hamvak és a síremlékek hazaszállításával megbízott öttagú bizottság 1906. október 14-én indult el Budapestről, és 16-án délelőtt érkezett Konstantinápolyba. A küldöttség még aznap délután kiemeltette a lazaristák kolostorában a sírokból a II. Rákóczi Ferenc, Rákóczi József, Zrínyi Ilona és Csáky Krisztina hamvait tartalmazó ládákat, majd másnap reggel Thököly Imre Bercsényi Miklós, Esterházy Antal és Sibrik Miklós földi maradványait.

Az öttagú bizottság feladatához tartozott a régi sírkövek helyére kerülő, Magyarországról küldött új síremlékek ünnepélyes átadása is. A St. Benoît templomban elhelyezett Rákóczi-emléktáblát október 16-án adták át. Izmitben a Thököly régi sírját megjelölő obeliszkt felavatására október 21-én került sor. A rodostói emlékkövek ünnepélyes átadását október 22-én Forster Gyula intézte.

Október 23-án, kedden reggel előbb a sírköveket, majd délután a hét koporsót átszállították a *Kelet* nevű hajóra. Konstantinápolyból 1906. október 24-én indult haza a küldöttség. A hajó október 25-én reggel kilenc óra után ért Constantinába. Azonnal megkezdődött a koporsók és a sírkövek átszállítása az ott várakozó különvonatra, amivel délután egy órára készültek el. Az utazás délután öt órakor folytatódott Verciorováig, az ország határáig, ahová október 26-án reggel nyolc óra után érkezett meg a küldöttség. Érdekes mozzanat, hogy (a várható tüntetések miatt) a vonat - román kérésre - kikerülte Bukarestet. A határról 27-én, majd egynapos várakozás után, reggel fél nyolckor indult tovább a vonat. A hamvak ünnepélyes átadására Orsován, az első magyarországi városban került sor. Az orsovai egyházi szertartáson Fraknoi Vilmos címzetes püspök szentelte meg a hamvakat és mondott beszédet II. Rákóczi Ferenc és katolikus hívei ravatalánál. Thököly Imre koporsójánál Scholtz Gusztáv püspök végezte az evangélikus egyház szertartását.

Orsováról délben indult el a hamvakat, és az ott összegyűlt küldöttségeket szállító három különvonat Budapestre, ahová október 28-án reggel fél kilenckor érkeztek meg. A Keleti pályaudvaron a rendőrség által vont kordonon belülré csak a meghívottakat és a koporsóvivőket engedték be, míg a gyalogos küldöttségek tagjai, a vidékről érkezett vendégek kívül maradtak. A hamvak megérkezését követően Bárczy István, a főváros polgármestere mondott beszédet. A pályaudvarról Rákóczi és híveinek hamvait a Szent István bazilikába, Thökölyt a Deák téri evangélikus templomba vitték.

A bazilikában Samassa József bíboros, egri érsek tartotta az ünnepi istentiszteletet, a Deák téri evangélikus templomban Scholtz Gusztáv püspök mondott beszédet. A koporsók négy óráig maradtak a templomban, ezután újra kivitték őket a Keleti pályaudvarra, ahonnan este 7 óra 50 perckor indultak tovább szerelvények, amelyek 29-én reggel 5 óra után érkeztek Kassára. Az itt felállított gyászújságban az egyházi szertartás és Thaly beszéde után Rákóczi és társai földi maradványait a székesegyházba vitték, ahol fél 11-kor Fischer-Colbrie Ágoston kassai segédpüspök tartott gyászistentiszteletet. Este öt órakor vitték le a székesegyház kriptájába a hamvakat tartalmazó koporsókat. A kriptában Forster Gyula, az országos öttagú bizottság tagja, a kormány és az országos öttagú bizottság elözetes utasításai értelmében kinyitotta Rákóczi József cédrusfa koporsóját és kivette abból a csontokat tartalmazó ládát, kinyitotta Zrínyi Ilonának Konstantinápolyban ideiglenesen leolmoztott koporsóját, és ebbe tette a Rákóczi József csontjait magában foglaló ládát. Ezután a rézkoporsót újra leolmoztatta és a II. Rákóczi Ferenc földi maradványait tartalmazó rézkoporsóval együtt a kőszarkofágba helyezte. Hasonlóképpen egy kőszarkofágba tették Bercsényi Miklós és felesége hamvait, valamint külön-külön Esterházy Antal és Sibrik Miklós csontjait. Egy kőszarkofág, amelybe eredetileg Bercsényi László maradványait akarták elhelyezni, üres maradt.

II. Rákóczi Ferenc és Zrínyi Ilona Konstantinápolyból, valamint Bercsényi Miklós, Esterházy Antal és Sibrik Miklós Rodostóból hazahozott sírköveit Forster Gyula még a temetés napján átadta Kassa város hatóságának, Thököly izmiti síremlékét pedig Késmárkra vitette.

Kassáról a Thököly maradványait szállító vonat 1906. október 30-án, éjjel után egy órakor indult Késmárkra, ahová reggel nyolc órakor érkezett meg. Az ünnepélyes fogadás és bevonulás után a menet az evangélikus templomba vonult, ahol a koporsó fölött gyászistentiszteletet tartottak. Thököly hamvait délután négy órakor a templom szentélye alatt lévő helyiségbe vitték, és itt helyezték el addig, amíg a külön sírkápolna elkészült.

A fejedelem és társai tiszteletére országsszerte ünnepségeket szerveztek, „örömtüzeket gyújtottak”. Azon települések állomásait, amelyek előtt a hamvakat szállító vonat elhaladt, általában feldíszítették. A nagyobb helységeken rendezett ünnepségek koreográfiája nagy hasonlóságot mutat a Budapestén, Kassán, Késmárkon megtartott ünnepségekével: A hamvak harangzúgás közepette érkeztek meg, a városokat fellobogózták, kivilágították. Több helyen tűzijátékot rendeztek. Sorújság hangzott föl, a városi és vármegyei törvényhatóságok képviselői sorfalat álltak, az összegyűlt tömeg meghallgatta az általában ez alkalomra írt emlékbeszédeket. Városi és vármegyei díszközgyűléseket rendeztek. Ezeket ünnepi beszédek és az e célra írt versek hangzottak el. A színházakban főleg kuruc témájú darabokat játszottak.

A rendet rendőrök és tűzoltók biztosították. Erről tesz tanúságot a Budapesti Magyar Királyi Államrendőrség nyomozó testülete főnökének 1906. december 4-ei keltezésű, a budapesti államrendőrség főkapitányához, utazási számlák helyesbítése tárgyában, írt levele. A levélből az is kiderül, hogy II. Rákóczi Ferenc és társai hamvainak hazaszállítása alkalmából szükséges közbiztonsági szolgálat kellő ellátása érdekében a rendőr főfelügyelő és helyettese, 35 detektív valamint polgári rendőrök külön vonattal utaztak Budapestről Kassára és Késmárkra majd vissza. **(1/b sz. forrás)**

A hamvak magas költségen történő újratemetésével nem értett mindenki egyet. Jó példa erre a III. kerületi munkások által 1906. október 28-án a Korona téren tartott nyilvános népgyűlésen elhangzottak. A népgyűlés napirendjén a drágaság, lakás nyomor és a sajtó ügye szerepelt. A felszólaló többek között kifogásolta Rákóczi és társai haza hozatalát, mert az erre költött százazrekből inkább kórházat vagy szanatóriumot kellett volna építeni. Külön érdekesség, hogy a jelentést tevő nyomozót Kádár Jánosnak hívták. **(1/a sz. forrás)**

Végül soron a fejedelem újratemetése mindvégig magában hordozta a hasonló eseményeket olyannyira jellemző sajátos kettősséget. Széles tömegek őszinte áhítattal élték meg a száműzött hős holttestének hazatérését, ugyanakkor az sem tagadható, hogy kormányzat igyekezett hasznot húzni az újratemetés látványos demonstrációjából.

A Magyar Országos Levéltár Miniszterelnökség Levéltára Központilag iktatott és irattározott iratai között található a Magyar Távirati Iroda 1906. október 26. és október 30. közötti tudósításai, amelyek hírt adnak a hamvak fogadásával, az újratemetéssel kapcsolatos eseményekről, de a budapesti ünnepekre nem terjednek ki. Közülük válogattuk ki a fontosabbakat. Így pl. eltekintettünk Thaly Kálmán „cikornyás” beszédeinek közlésétől, amelyeket a korabeli napisajtó közölt, és a Magyar Országos Levéltár kiadásában megjelent e témával foglalkozó kötetünk is publikált. A napisajtó az itt napvilágra hozott híreknél bővebben foglalkozott az ünnepekkel, azonban az MTI az egyik alapforrás volt a helyszíni tudósítók számára. Zömmel az ország különböző városaiban, helységeiben tartott ünnepek, rendezvények szervezéséről, megtartásáról írnak, de említést tesznek ellentétéről is. A híradások nyelvezete visszatükrözi a kort, és ma már kissé megmosolyogtatónak hat a tudósítások emelkedett, dagályos, időnként barokkos körmondatokat alkalmazó stílusa. Csupán egy alkalommal török meg ez az emelkedettség, a hamvak szegedi fogadásánál, amikor a nagy tömeg miatt félbe kellett szakítani az ünnepeket. Nyilván e tapasztalatok kapcsán is sokkal jobban ügyeltek a későbbiekben a rendre, s hasonló jelenetekre már nem került sor.

Források

1.

a.

Rendőrnymozói jelentés egy budapesti munkás népgyűlésről

Tekintetes Főkapitányság!

Tisztelettel jelentem, hogy a III. kerületi munkások 1906. október hó 28-án délután 3 órakor III. Korona téren nyilvános népgyűlést tartottak a következő napirenddel:

1. a drágaság és a lakásnyomor
2. a sajtó

A gyűlésen - melyen körülbelül 100-an vettek részt - Lakatos László szólalt fel, aki előbb kifogásolta Rákóczi és bujdosó társainak hazahozatalát, mert az erre költött százezrekből inkább kórházat vagy szanatóriumot kellett volna építeni. Azután a nagy drágaság és lakásnyomorról is szólt, ami részben a munkások szervezetenél másrészt a parlament s a hatóságok nemtörődomségének tulajdonítható. Végül kikel[t] a sajtó ellen, mert meghagyja magát vesztegetni, egyedül csakis a „Népszava” az, ami a munkások érdekeit védi. Beterjeszt egy határozati javaslatot, mely így szól: „Kimondja az október 28-án megtartott népgyűlés, hogy elvárja a főváros tanácsától, ha munkás házak építésére kezdenek a III. kerületi lakosokról és munkásokról ne feledkezzenek meg és nyújtsanak módot a helyzetükön segíteni az által, hogy a kerületben lévő fővárosi telket olcsó munkásházak építésére használja fel. Ezen határozati javaslatot a fővárosi tanácsnak is beterjesztik, amivel a mai gyűlés vezetőségét bízzák meg.

Budapest, 1906. november 19-én

Kádár János

[olvashatatlan megjegyzés]

Jelzet: Budapest Fővárosi Levéltár VI. 1. a. Főkapitányság Elnöki rezervált iratok -1976-1906. Eredeti, kézzel írt tiszttázat

b.

A rendre felügyelő rendőrök díjtalan utaztatása

Méltóságos Főkapitány Úr!

Folyó évi ad. 1907. res. számú becses rendeletére jelentem, hogy Palágyi Kálmán [rendőr] főfelügyelő és helyettesem, valamint a kirendelt 35 detektív és polgári rendőr külön vonattal utaztak Kassára, innen Késmárkon, valamint az összes 41 főnyi kirendeltség Késmárkról, illetőleg Kassáról Budapestre.

Miután ezen vonatokon az utazás díjtalan volt, az utazási számlák ekként helyesbítettek.

Budapest, 1906. december 4-én

[olvashatatlan aláírás]
[rendőr] tanácsos, detektív főnök

Jelzet: Budapest Fővárosi Levéltár VI. 1. a. Főkapitányság Elnöki rezervált iratok B.-2073-1906. Eredeti, kézzel írt tiszttázat.

2.

A Magyar Távirati Iroda „könyvatos” tudósításai II. Rákóczi Ferenc és társai újratemetéséről

Országgyűlési értesítő
1906. október 26.

III. esti kiadáshoz.

Orsováról jelentik a Magyar Távirati Irodának: A város teljes zászlódszt öltött. A vasúti állomás eleje fenyő-girlandokkal van gazdagon feldíszítve és fellobogózva. A megérkezési oldalnak háttére piros posztóval van bevonva, míg a tetőzetek, tartó oszlopok arannyal díszített bíbor selyemplüssel és fehér hermelinnel, rajtuk a nemzeti, a Rákóczi és Thököly címerek, ezek felett középen a nemzeti, balról a Rákóczi és jobbról a Thököly zászlókkal. A peronon belül középen balról Rákóczi, jobbról Thököly piros posztóval bevont szarkofágja van négy oszlopos baldachin alatt, melynek oszlopai, mennyezete és teteje arannyal díszített bíbor selyemplüssel s fehér hermelinnel van bevonva monogrammal és a fejedelmi címerrel, minden címer felett pedig a saját lobogóval. A baldachin tetején van a fejedelmi korona, míg a baldachin előtti háttérre piros posztón babérszoróban a fejedelmi címerek vannak elhelyezve. A két szarkofág közötti téren a kormány, balról a főrendiház, jobbról a képviselőház helye van, kívül pedig a megyei törvényhatósági küldöttek állnak. Az állomás épületén hatalmas hármass zászló leng.

Hódmezővásárhely október 26. A holnap tartandó Rákóczi ünnep alkalmából díszgyűlés lesz, amelyen az ünnepi szónok Szeremlei Sámuel, a város történetírója lesz. Este toronyzene és kivilágítás lesz.

Lugosról jelentik a Magyar Távirati Irodának: Rákóczi és bujdosó társainak hazahozatala alkalmából a készülő országos ünnepélyen Krassó-Szörény vármegye összes lakossága vallás és nemzetiségi különbség nélkül kész résztvenni. Miután a szent hamvak ennek a vármegyének a területén érintik legelőször a haza földjét, és megyénk területén fogják az ország főméltóságai a hamvakat átvenni, ezért kétszeres kötelességének tartja a megye közönsége az ünnepek magasztosságát nagyszabású részesedésébe emelni. Orsován és a vármegye Fialka főispán vezetése alatt, küldöttség által lesz képviselve és külön küldöttség, valamint lovas bandérium kíséri a hamvakat Budapestre és végső nyugóhelyükre. A bandériumban dr. Makai Ágost, a lugosi függetlenségi párt elnöke, Podhraszky Andor főszolgabíró és Ormos Zsigmond erdész viszik a megyei zászlót. A hamvakat szállító vonat minden megálló állomáson az egész megyéből odaseregülő magyar és másajkú lakosság ezrei fogja várni és a felvonulásban ott lesznek különösen a románok is, kiknek vezetői teljes lojalitással csatlakoznak a magyarsághoz. Az ünnepély alkalmából a megye minden községében harangozni fognak, és minden iskola szünetel. Az iskolás gyermekeket az állomásokhoz viszik. Lugos város már ma lobogódszt öltött. Itt a csanádi püspök fogja beszentelni a koporsókat, és koszorút tesz a ravatalra. Valamennyi hatóság, egyesület testület külön koszorúkat helyeznek a hamvakra.

A pesti izraelita hitközség Rákóczi Ferenc koporsójának megkoszorúzása céljából Kassára óriási tölgykoszorút küldött nemzeti színű szalaggal. A hitközség templomaiban és iskoláiban Rákóczi ünnepélyeket rendeznek.

Torda, október 26. Rákóczi temetésén Torda-Aranyos vármegyét Lovassy Andor főjegyző képviseli, aki magával vitte Torda megye XVIII. századbeli koporsóját és a koporsóra koszorút helyez.

Fiume, október 26. A városi színházban vasárnap Rákóczi ünnep lesz. Ez az első eset, hogy a városi színházban magyar ünnepeket tartanak. A mostani őszinte magyarbarát viszony folytán a város készségesen átengedte a hazafias ünnepség céljaira a színházat. A Rákóczi küldöttségek ma este utaztak el, s ezüst koszorúkat visznek a ravatalra.

Belgrád, október 26. Délben több képviselő, számos szerb zszurnalista és különböző szerb testületek képviselői külön hajón Orsovára utaztak a Rákóczi ünnepélyhez.

IV. esti kiadáshoz

Arad, október 26. Papp I. János aradi görögkeleti román püspök körrendeletet adott ki a fennhatósága alatt álló papokhoz és tanítókhöz, meghagyván, hogy október 27-én Rákóczi hamvainak hazahozatala napján az összes templomban istentiszteletet tartsanak, s amelyen emlékbeszédet mondjanak Rákócziról, továbbá, hogy az összes iskolákban az előadás szüneteljen és a tanulók előtt Rákócziról és történelmi jelentőségéről ünnepi beszédeket, tartsanak.

A Magyar Távirati Iroda és Budapesti Tudósító együttes kiadása 1906. október 27.

Orsova, október 27. Rakovszky István koszorúletétele után következett a beszentelés és Fraknoi [Vilmos] püspök imája, amely így hangzik: Rákóczi hamvainak beszentelése alkalmával mindenható örök Isten, a népek és fejedelmek ura és bírja, jutalmazója és büntetője, mélyen megilletődve állunk itt kinyomozhatatlan utakon járó gondviselésed igazságos és jóságos megnyilatkozása előtt. Történetünk egyik legnemesebb alakjainak, hű és buzgó szolgádnak egykor élete folyamán osztályrészüll jutott szenvedéséért és emléke elhomályosításáért most porainak megdicsőítésével a földön is méltó elégtételt szolgáltatasz. Hálával adózunk bölcsességednek azért, hogy igazságszolgáltatásodat akkorra tartottad fenn, amikor az ő emlékezete előtt tisztelettel hajol meg a koronás királlyal kegyeletében összeforrott egész nemzete. Hő fohással könyörgünk Te hozzád Uram, övd meg ezt az áldásos összhangot félreértések és ellentétek válságaitól. Úgy vezérelj a lelkeket, hogy azon eszményeknek, amelyekért dicsőült szolgád harcolni kényserült, a jövőben is nemes áldozatkészséggel és önzetlen erőfeszítéssel, de nem többé véres tusában, hanem lelkes munkában szolgálja nemzete. És az ő imádságának szavaival élve, esedezünk: Adj Uram azoknak, akiket vezéreinké akartál tenni rendeltetésükben bölcsességet, az ellenkező dolgokban erősséget, a szerencsés állapotokban tartózkodást (1703. tavaszán serege számára általa készített és kinyomatolt imádság) neki pedig és azoknak, akik egykor gyászos sorsában osztottak, most pedig a megdicsőülés részesei, adj Uram örök nyugodalmat és az örök világosság, fényeskedjék nekik!

Orsova, október 27. A ravatalra eddig a következők tettek le koszorúkat: *Wekerle miniszterelnök a kormányt Rákóczi, Thököly és a többi bujdosók koporsójára Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter Rákóczi koporsójára a függetlenségi pártét, Apponyi Albert közoktatásügyi miniszter Thököly koporsójára a függetlenségi pártét, Justh Gyula Rákóczi koporsójára a képviselőházét. Rakovszky István Thököly és a többi bujdosók koporsójára a képviselőházét, Nákó Sándor gróf Rákóczi koporsójára a főrendiházét, Dókus [Gyula] alispán Rákóczi koporsójára Zemplén-megye koszorúját, Polónyi [Géza] igazságügyi miniszter az összes koporsóra a függetlenségi párt koszorúját, Andrassy Gyula gróf belügyminiszter Rákóczi koporsójára az Alkotmány-pártét, Csernoch [?] Rákóczi koporsójára a Néppártét, Gulácsy [?] Rákóczi koporsójára Bereg vármegye koszorúját, az orsovai hölgyek Rákóczi koporsójára, Poliani Zoltán a romániai magyarok nevében Rákóczi koporsójára, azon kívül a koszorúknak még szebbnél szebb sorozata következett.*

Orsova, október 27. A koszorúk letétele után az orsovai polgári leány és fiúiskola növendékei öszirózsákkal szórták tele a ravatalokat. A ravatal mellett díszőrség áll, valamint Abaúj, Zemplén és Sáros vármegyék törvényhatóságainak kiküldöttjei.

Orsova, október 27. Rákóczi ravatalánál őrt álltak s a koporsót vitték: Dókus Gyula, Puky, Lőrinczy és Thaly alispánok, báró Vay, Szentpály polgármesterek, ifjú Meczek Gyula, Nedeczy, Szalay László, dr. Blanak Béla; Thököly ravatalánál őrtálltak s a koporsót vitték: gróf Vay Tihamr, gróf Zichy Jakab, Ragályi Béla, Dókus László főszolgabíró, Gulácsy István alispán, Butykay Ferenc, Tarnay Gyula, Nagy Barna és Kende Péter.

Orsova, október 27. Polónyi Géza igazságügyi miniszter a Függetlenségi és 48-as párt koszorúját a következő beszéd kíséretében tette le: Nagy Bercsényi Miklós, Esterházy Antal, Sibrik Miklós, Rákóczi Ilona és Rákóczi József hű társai volt a bujdosás közben II. Rákóczi Ferenc fejedelemnek, együtt osztották meg a száműzetés keserveit, együtt porladoztak vele idegenben. Kegyeletes emléküik örök időki fenntartja az igazi honszerelm példáját. Igazán méltók a nemzet hálijára és nevüket valóban minden igaz magyar szívűbe zárta. A nemzetnek hosszú éveken át sokszor kifejezett hő óhajtása, forró kívánsága, hogy dicső hamaik a hazai földbe visszaszállíttassanak, im valóra vált. Ófelsége dicsőségesen uralkodó királyunk (jelkes éljenzés) hálijára kötelező elhatározásból immár a haza földjén folytathatják tovább örök álmutak a száműzöttek. Megdicsőülésüknek maradó emléke gyanánt törvény üdvözli hamaikat az ország határán, amely harsonák között hirdeti: nem lehet bűn szeretni a hazát. (Élénk tetszés és éljenzés.) Leteszem a Függetlenségi és 48-as párt koszorúját e szent hamaakra. A dicső múltnak a küzdelmes, de biztató jelenre való öllekezésénél az az örök zöld koszorú jobb jövendőbe vetett hitünk igaz vigasztalásának reménységét fejezi ki. Bercsényi, Sibrik, Esterházy Isten hozott! Most már békével pihenhetnek a hazai szentelt földön, mert nem lett, s e koporsóknál fogadjuk, nem is lesz labancá többé a magyar (Lelkes éljenzés.)

10 óraker érkezett a hajóval a szerb újságírók küldöttsége Marinkovic Pál képviselő, volt kultuszminiszter vezetésével megkoszorúzni a hamaikat. A küldöttséget lelkes éljenzéssel fogadták.

Jablanicza, október 27. Az orsovai ünnepély vége felé az idő már derülni kezdett és a szertartás végeztével és miután a koszorúkat is ravatalra helyezték, a koporsókat visszahelyezték a kocsiába, amelynek ajtaját nyitva hagyták, hogy a kocsi előtt tömegesen és a legpéldásabb rendben elvonuló közönség is láthassa a hamaikat. Ezután a vonatok program szerint Budapest felé indultak. Pontban déli 12 óraker tarackdurrogás között útnak indult a tetemetek szállító vonat. A csendőrség katonásan tisztelettel és a nagyszámú közönség kalaplevéve mély megilletődéssel szemlélte a hamaikat hazaszállító vonat indulását. E vonattal indultak a kormány tagjai, a képviselőház elnöksége és a hírlapi tudósítók[...] Toplec állomáson a románajkú kis iskolás gyermekek állottak sorfalat, levett kalappal hajtv a meg kis nemzetit lobogóikat az arra haladó vonat elé. Herkulesfürdőn a dalárda a Himnuszt énekelte, a kivonult tűzoltóság zászlót hajtv a és a közönség kalaplevéve fogadta a vonatot. Mehádian szintén nagy románajkú közönség a Himnuszt énekelve nyilvánította kegyeletét, a robogó vonatra miközben elhallatszott a harangok zúgása is.[...]

Karánsebes, október 27. Jablaniczán állott meg legelőbb rövid ideig a vonatot. [...] A következő állomáson, ahol a vonatot megállott, Domásnya, volt, ahol nagy néptömeg várta. Itt nyolc percig tartó ünnepség volt, amelyet a románajkú iskolásfiúk sorfala a Himnuszt éneklésével nyitott meg. Itt hét községből sereglett össze a közönség az állomásra: Kornyaréva, Kornya, Domásnya, Kuptorja, Krusovec, Kanisa és Bogoltény községekből jöttek el a román községi iskolák növendékei Rác Aurél, Grozua Miklós, Áron Miklós és Vljacsán Mihály tanító vezetésével, továbbá nagyszámú közönség. A vonatot érkezését és indulását harangzúgás, tarackdurrogás és éneksz kísért. A vonat-Orientalis állomáson ismét tarackdurrogás jelezte a vonatot érkezését Az állomáson a Himnuszt eléneklése után a cigányzenekar a Nagy Bercsényi Miklós kezdetű kuruc dalt játszott. A közönség soraiban Bíró Béla főszolgabíró, Györgyfy Dezso szolgabíró, Darvas László, Lehner Miklós és Oláh Valér vezetésével nagyszámú közönség és Berzaneszku Aretti tanító és Gerga Lucian tanító vezetésével a teregovai és lunkavicai román községi iskolák növendékei vonultak ki. A vonat indulásakor a cigányzenekar a Rákóczi-induló játszott. Teregova állomáson kürtjelzés üdvözölte az áthaladó vonatot [...] Temes-Szlatinán a rom[ai] kat[olikus] és a gör[ög] kel[et]i román papság, akik teljes díszben, égő gyertyákkal és templomi zászlókkal jelentek meg, üdvözölte nagyszámú közönség élén az áthaladó vonatot. Körpa állomáson és Újkaránsebes megállóhelyen szintén kegyelettel adózott a románajkú lakosság az átrobogó vonat előtt.

Temesvár, október 27. Karánsebesen ezernyi díszes közönség várta a vonatot. Az időjárás ismét esőre fordult, de nem csökkentette a rövid ünnepség és fogadás mélyes hatását. A nagyközönséget jobbról iskolás fiúk, balról iskolás leányok sorfala szegélyezte. A Himnuszt eléneklése után a különböző egyesületek és testületek néhány szó kíséretében elhelyezték a koszorúkat a koporsóra. Különösen szép volt a karánsebesi nők koszorúja, melyet Zrínyi Ilona koporsójára helyeztek. Karánsebes városa nevében Bastius városi tanácsos polgármester-helyettes tette le a koszorút, utána Gál elemi iskolai igazgató tette le a dalárda s az állami iskolák koszorúit a ravatalra. Zana asszony a tulipán-egylet nevében szép csokrot helyezett el. A zsuppai és zaguzsényi megállóhelyeken. A Kavarán-szakuli állomáson, a szakuli őrháznál és sorban minden megállóhelynél a lakosság igazán kitett magáért a nemzeti kegyelet adójának lerovásában. Nagyobb szabású lelkes fogadtatásban részesült a vonatot a gavosdai állomáson, ahol tarack durrogások közt ezernyi lakosság a nadrágyi vasgyár zenekarával és a csukási lövészegylet katonás csapatával tisztelettel. Az iskolásfiúk serege a vonat érkezésekor a Szózatot énekelte. Gavosdia község nevében Flore Mojsza községi bíró magyar beszéd kíséretében helyezett koszorút a koporsóra. A megjelentek élén ott voltak Gartner Zoltán főszolgabíró, Antalffy Sándor szolgabíró, Muresán Sándor körjegyző, Bukovinszky Artúr nagybirtokos, Sváb Károly főrendiházi tag, Jahn Vilmos a gavosdai vasipar testület igazgatója, báró Babarci [!] és Györgyfy római katolikus plébános. Az est beálltával a vonal mentén örömtüzek gyúltak ki.

Lugoson a megye székhelyén, szintén nagyarányú ünnepségek folytak le. Zarándokolt a messze nyúló környék lakossága, s a lugosi polgárság is ezrével foglalt helyet a pályaudvaron. A városban valamennyi üzletet bezárták, s az összes műhelyekben szünetelt a munka, és az ünneplő ruhába öltözött nép a pompásan díszített pályaudvarra sietett, ahol a tömeg az eső dacára is órák hosszat várta a vonatot. Négy óraker kezdődött a küldöttségek felvonulása, amelyek mindegyike koszorút hozott magával. A fényesen kivilágított állomásra a vonat fél 5 óraker érkezett. Wittenberger Antal kanonok teljes ornátusban, fényes segédlettel megszemlélte a fejedelmi hamaikat, azután a megye, a város és különféle testületek nevében számos koszorút helyeztek a koporsóra. Majd Issekutz Aurél Krassó-Szörény megyei alispán a megye nevében a következő beszédet mondotta: Krassó-Szörény vármegye kegyeletes érzésű polgárai vallás és nemzetiségi különbség nélkül egyértelmű lelkesedéssel és rajongással állja körül e helyet, hogy szabadságunk legnagyobb alakját II. Rákóczi Ferencet és hű bujdosó társait hódolattal üdvözölje. Egy nemzet forró imája, népek millióinak hő óhajtása és vágyakozása ment teljesebbé a koronás király és a nemzet együttes kegyelete által. A koronás király szava hívta őket haza (lelkes felkiáltások: Éljen a király!) és a királyához örökké hű nemzet Rákóczi Ferencet és társait diadalmas útjukban határtalan lelkesedéssel és örömmel fogadja [...]. A rendkívül hatást keltett beszéd

után a cigányzenekar tárogatóval a Rákóczi kesergőt játszotta, mialatt az összes iskolák kivonult növendékei tanáraik vezetése mellett sorban megszemlélték a fejedelmi hamvakat s mindegyikük néhány szál virágot hintett rájuk. Ezután a vonat a sok ezernyi közösség kalaplengetése és kendőbogatása közepette lassan megindult. Az út további folyamán az örömtüzek egyre szaporodtak s különösen kitűnt a nagytopoloveci állomás épülete gyönyörű kivilágításával[...] A temesrékasi állomáson, a közösség élén a tűzoltóság lampionokkal és a lövészgylet zenével is kivonult és az állomás bengáliai fényvel volt kivilágítva.

Temesvár, október 27. Délelőtt az összes templomban ünnepi istentisztelet volt. Valamennyi középiskola és elemi iskola ünnepelt. Délben bezárták az összes üzletet. Ünnepi díszit őltött a város. A díszmenet harangzúgás közben indult el a Losonci térről. A díszmenetben Temesvár város képviselőtestülete, Temes megye törvényhatóságának küldöttsége haladtak elől, utána pedig az összes temesvári egyesület, állami tisztviselők és társulatok. Mintegy 30 000 főre tehető néptömeg gyűlt össze a jőzsefvárosi pályaudvaron, amely gyönyörű látványt nyújtott. Az egész állomás Rákóczi fejedelmi zásíneivel volt díszítve. E az előcsarnok közepén villamos lámpákkal ellátott baldachint állítottak arra a helyre, ahol a vasúti kocsi a pályaudvar ötödik vágányán megállott. Itt foglaltak helyet a különböző küldöttségek. Az első számú különvonat 5 óra 34 perckor érkezett meg Temesvárra és 6 óra 5 perckor indult tovább. Ezen a vonaton voltak a vármegyék és a törvényhatósági bizottságok küldöttségei. A második különvonat 6 óra 25 perckor érkezett. Ez a vonat hozta a hamvakat és a kormány kiküldöttjeit, Darányi Ignác földművelésügyi miniszter kivételével. Ugyanevvel a vonattal utaztak Justh Gyula, Návay Lajos és Rakovszky István, a képviselőház elnökségének tagjai. Amint a vonat berobogott, megszólalt a pályaudvar erkélyén a tárogató, amelyen gyönyörű kuruc nótát játszottak. Ezután Németh József felszentelt püspök beszélt és megáldotta a hamvakat a következő beszéd kíséretében:

Kegyeletes áhitattal köszöntöm Temesvár város területén nagy Rákóczit és bujdosó társait. Megszentelem és megáldom múlt poraitokat, amidőn 200 éves számkivetés után a király és nemzet egyetértő kegyelele folytán visszatértek a hazai földre. A mai korszakos ünnepe mély hazafiúi meghatottsággal álljuk körül a ti koporsóitokat. Földi javakat áldoztatok fel, inkább bujdosókká tettetek, semhogy hitlenek tetteket volna hazátok függetlenségéhez és szabadságához. A ti szent hamvatokból áramlik felénk hazánk, népünk jövő boldogságának reménye. A boldogságok szűzanya, Magyarország nagyszasszonya könyörödjön értetek. Nyerjétek el a földi szenvedések koronáját, a mennyi béke országát.

A nagy hatást keltő beszéd után Telbisz Károly polgármester ezeket mondotta:

Megújultak a dicsőséges magyar nemzet vérszói. Úgy látszott, hogy hosszú századok véres harcai között a magyar nemzetnek az enyészet pírába kellett volna borulnia. E veszedelemben az elnyomott népek kebeléből egy sóhaj kelt, és szállt át a hazán, és túl a határon kereste a szabadsítót. Megjelent Rákóczi Ferenc. Fény glóriája felébrésztette, dicsősége felvillanyozta, igaz nagysága felrázta a nemzetet. Pro patria et libertate! Hazáért és szabadságért élt, majd itt hagyva királyságot erő földi javakat, magára vette az örök száműzetés nyomorúságát. Hamvai már rég porladoztak, de a magyar nép szeretetét és ragaszkodását a letűnt századok nem enyészették el, mert az tovább élt apáról fiúra, nemzedékről nemzedékre szállt drága hagyományként. Kegyeletes érzületéből fakadt az az óhaj, hogy legyenek végső nyughelyükben a bujdosók hazájukban, amelyet olyan forrón szerettek. Midőn a nemzet kívánsága dicsőségesen uralkodó királyunk ő felségének nemes lelkű hajlandóságával találkozott, megvalósult az eszme, amelyből áldás áradjon a hazára. A legmélyebb kegyelettel teszem le Rákóczi Ferenc fejedelm áldott poraira Temesvár szabad királyi város koszorúját. Ezután felhangzott a Himnusz, amelyet a közösség együtt énekel a dalárdákkal. Most Ferenczy Sándor Temes megyei főjegyző lépett a hamvakat tartalmazó kocsi elé és a következőket mondotta: Hosszú bujdosásból megtért a nagy fejedelem és bujdosó társai, hogy a magyar nép között a haza megszentelt földjében pihenjenek meg. E napon milliók szeme üszik mámorban, milliók kebeléből tör ki a hálaadó ima a mindenható eget urához, hogy megengedte érnünk azt a pillanatot, melyben a nemzet és szabadságának hallhatatlan védelmezője, II. Rákóczi Ferenc és bujdosó társai hamvai közel kétszázados távollét után visszaérkeztek az édes hazai földre. Szelleme eddig is mienk volt, bennünk élt, az adott erőt és kitartást a küzdelemhez a nemzet jogainak védelmében. Most már egészen a mienk. Honfiúi kebellet teszem le a koporsóra Temes megye koszorúját.

Ezután a teológiai hallgatók elénekelték Rákóczi kesergőjét. Igen figyelemre méltó és kellemes hatást tett, hogy a pályaudvaron megjelent Letics György dr. gör[ög] kel[eti] szerb püspök udvari papjainak élén, oda ment a hamvakat szállító kocsihoz, keresztet vetett, s imát mondott Rákóczi koporsója előtt. Azon kívül ott volt a pályaudvaron Puticiu Trajan gör[ög] kel[eti] román főesperes, aki szintén imádkozott a hamvak előtt.

Temesváron az egyesületek, társulatok és a törvényhatóságok részéről, több, mint 50 koszorút helyeztek el a koporsókon.

Ferenczy főjegyző beszéde után Szabolcska Mihály szavalt el erre az alkalomra írt „Rákóczi hamvainál” című gyönyörű költeményét. A csendőrség is kivonult a temesvári kerületi parancsnok vezetése alatt és a rendőrség segélyével tartotta fenn a rendet.

Szabolcska szavaltala után az összes kivonult dalegylet erre az alkalomra egyesülvén mintegy 390 taggal egy Rákóczi korabeli dalt énekeltek el. A temesvári időzés alatt a miniszterek és Justh képviselőházi elnök elhagyták a vonatot, az ünneplő közösség soraiba vegyültek s a vezető férfiakkal, beszélgetésbe bocsátkoztak. A tárogató hangjai és a Kossuth nóta hangjai közt indult el a vonat.

Nagykikinda, október 27. A város egész napon át lobogódszben áll. Az összes templomban ünnepi istentiszteleteket tartottak, a főgimnáziumban, valamint a felső-leányiskolában az összes hatóságok részvételével hazafias ünnepélyeket rendeztek. Este 7 órakor a város háza díszteremben Torontál vármegye törvényhatósága a város közönségével együttesen díszközgyűlést tartott. A nagytermet zsúfolásig megtöltötte a közönség, melynek soraiban számos hölgy volt a honoratiorok valamennyien díszmagyarban jelentek meg. A megye minden részéből küldöttségek és egyesületek zászlókkal vettek részt. A díszgyűlésen Vinczehidő Ernő dr. megyei főjegyző elnökölt, és tartott lendületes megnyitó beszédet. Az ünnepi szónok Gyertyánffy László megyebizottsági tag volt, akinek beszéde óriási lelkesedést keltett. Innen a közönség 8 órakor óriási menetben zászlók alatt zeneszóval és fáklyákkal a kivilágított főúton a vasúthoz vonult. A vasúti állomás villamos fényárban úszott, homlokzatán óriási transzparens Rákóczi, a város és a megye címereivel. A peron zsúfolásig megtelt, a rendet a tűzoltóság tartja fenn. A pályatest mentén végig őrtüzek égnek.

Orsova, október 27. A Magyar Kaszinó ma este 8 órakor Rákóczi Ferenc és bujdosó társai hamvainak hazahozatala emlékére Rákóczi-bankettet rendezett melyen a tisztviselői karon kívül Orsova közönségének színe-java részt vett. Az ünnepi beszédet Foltiny Ákos postafőtiszt tartotta. A férfi dalára és a magyar dalkör elénekelte a himnuszt, a szöveget és számos kuruc dalt. Hétfőn reggel 9 órakor a rom[ai] kat[olikus] és az ág[ostai] ev[angélikus] templomokban gyászistentiszteleteket tartanak, utána pedig az állami iskolákban Rákóczi ünnepeket.

Pozsony, október 27. A városi színház igazgatósága a mai Rákóczi díszelőadás alkalmából a színházi zenekart a honvéd zenekar néhány tagjával akarta megerősíteni. A honvédszenészek a próbán részt is vettek, az előadáson azonban nem jelentek meg, mivel a parancsnokság még azt is eltiltotta, hogy akár csak civil ruhában is részt vegyenek. A honvédtisztikarnak szigorúan megtiltotta, hogy a Rákóczi ünnepségeken bárhol, akár a templomban is megjelenjen.

A [Budapest] jőzsefvárosi népkör ma este saját helyiségeiben sikerült Rákóczi ünnepet rendezett, amelyen Havass Rezső dr. elnök lelkes megnyitó beszéde után Pláhnér László dr. hazafias szellemű áthatott felolvasást tartott közjogi alapon összehasonlítva a Rákóczi-korabeli s a jelenlegi viszonyokat. Utána Gyárfás Dezső szavalt el szép ódáját Rákócziról. A hazafias ünnep után lakoma volt, amelyen lelkesnél lelkesebb tőztszokat tartottak Havass Rezső dr., Pártos Gyula építész, Algóver Andor re[formátus] lelkes és Uhyaruk Gyula polg[ári] iskolai igazgató. A nagyközönség a késő esti órákig lelkes hangulatban maradt együtt.

Szakálháza, október 27. Szakálháza németajkú polgársága nagy tömegben jött ki az állomásra, ahol az iskolás gyermekek, kezükben színes lámpákkal, tanítóik vezetése alatt csoportosan állottak fel. A koporsókra Lovanek János helyezte koszorút, majd egy Müller Jakab nevű kis fiúcska alkalmi költeményt szavalt. Utána Manoevre Péter segédlelkész mondott szép beszédet, végül egy kis leánya, Molitor Erzsébet néhány szó kíséretében virág bokrétát helyezett a koporsókra. A vonat a Rákóczi induló hangjai közt indult el.

Zsombolya, október 27. A fejedelmi hamvakat szállító vonat 8 óra 43 perckor robogott be a pályaudvarra fáklyások sorfala között. A vonat megérkezésekor a lövészek díszlövést adtak, Csicsáky Imre pápai kamarás beszélt a koporsókat, majd utána Theisz János bilédi esperes beszélt, kit Floris József járási főszolgabíró követett, aki a zsombolyai járás, Bródy Gyula országgyűlési képviselő pedig a 48-as párt nevében tett le koszorút. Azonkívül Kis-orosz község is tett le koszorúkat a koporsókra. Az állomás pazarul volt feldíszítve, az egész város kivilágítva és fellobogozva. A járás összes községei küldöttségileg képviseltették magukat, úgyszintén a zsombolyai kaszinó, a kereskedők egylete, az összes uradalmi tisztviselők és valamennyi köz- és magánhatóság. A vonat ötpercnyi tartózkodás után indult további útjára. Az állomás homlokzatán kék és piros lampionokból összeállítva Pro libertate felírás volt olvasható. Este a Jemelka szállóban hazafias ünnepély volt.

A szomszédos Magyar-Csernya községben Ádám Sándor jegyző kezdesérré lampionos felvonulással fényes ünnepet rendeztek.

Nagykikinda, október 27. (folytatás) Az első különvonat, amelyen a megyei és városi küldöttségek jöttek Temes és Krassó-Szörény megyékből 8 óra 26 perckor érkezett meg. A hamvakat szállító vonat megérkezéseig a zenetanárok és a dalárda, tárogató kísérettel kuruc dalokat adtak elő. Három perccel negyed tíz után érkezett a hamvakat szállító vonat, amelyet zenével és énekkel fogadtak. Torontál megye hatalmas babérkoszorúját Vinczehidő Ernő dr. főjegyző, Nagyikinda városát Bogdán Zsviko dr. polgármester helyezte el. Vinczehidő főjegyző beszédet tartott, majd Káplár Mihály esperes beszélt a koporsókat a megyebeli papság segédletével. A vonat elindulásakor is a zenekar a Rákóczi indulót játszotta, azon kívül kuruc dalokat adott elő. Számos koszorút Kassára küldöttek. A vasúti állomáson óriási tömeg jelent meg, s a szerb lakosság is nagyrészt vett ki az ünnepből.

Szeged, október 27. 10 órakor este volt a Te Deum a belvárosi templomban. A Te Deum után a törvényhatóság tagjai kijöttek a templomból, mire kiosztották a fáklyákat. A menet a templomtérről indult el a vasúthoz, elől a lovas rendőrök, azután a hatóságok, majd a vidéki küldöttségek zászlók alatt. Vagy 200 koszorút vittek ki. Mintegy 30 000 ember tolongott. A sokadalom oly nagy volt, amilyet még Szeged nem látott. A város pazarul volt kivilágítva, úgyszintén a pályaudvarhoz vezető útvonal is. A pályaudvar előtt az érkezőknek csak óriási nehézségekkel tudtak helyet csinálni, amennyiben Arad, Hódmezővásárhely, Békéscsaba, Békésgyula,

Makó stb. városokból rendkívül nagy számban érkeztek Szegedre küldöttségek. A pályaudvaron nagy baldachin alatt jött a papság, élén Várady Árpád felszentelt püspök Jászay Géza és Varga Ferenc apáttal. A közönség oly sűrű tömegekben állott a pályaudvaron, hogy a papok csak nehezen tudtak előrehaladni. Este 11 órakor elhelyezkedett a program szerint a pályaudvaron 100 cigány, és az egyesített szegedi dalárdák. Pontban 11 órakor robogott be a vonat és megállt az étterem főhomlokzatával szemben. A pályaudvar kriptaszerűen volt ékesítve. 2000 lángnyi reflektor világította meg a hatalmas pályaudvart. Az érkező vonatot a Rákóczi hangjaival fogadták. A papság beszentelte a koporsót, azután Lázár György polgármester hozzáfogott beszéde elmondásához. Isten hozott téged - mondotta - vezér! fejedelmünk, akkor, amikor szánkivetésedből hazaérkezve ideérkeztl ez ősmagyar város küszöbéhez. Szeged magyar népe hódolattal s tisztelettel borul le előtted. A polgármester még tovább beszélt volna, azonban a nagy zaj miatt beszédét félbe kellett szakítani. Még a beszéd alatt is egyre tödult a közönség a pályaudvarra. A tolongás mind veszedelmessé vált, úgy, hogy többen menekülni voltak kénytelenek. Akik elől állottak, azok közül sokan a vonat hágcsoin átmenekültek, sőt akadtak olyanok is, kik a rettenetes tumultust nem bírták kiállani s egyik másik a vasúti kocsikon átmenekült az óriási taszágálásból. Így az ünnepi programot nem lehetett megtartani. A nagy tumultus miatt a miniszterek és a képviselők ki sem szállhattak, hanem kénytelenek voltak kocsijukban maradni.

Nagyvárad, október 27. Az izraelita templomokban Rákóczi emlékére tartott ünnepi istentiszteleten jelen voltak a város előkelőségei. Este a Szigligeti színház zsúfolt nézőtér előtt díszelőadás volt, amelyen Liptay Károlynak „Rákóczi jön” című drámáját óriási sikerrel adták.

Kassa, október 27. A hétfői ünnepségre lázasan folyik a készülődés. A város már ünnepi díszben áll. Különösen ékes az útvonat, melyen a menet végig fog haladni. A Fűtőcán felállított póznákon 70 törvényhatóság zászlaja leng. A vendégek nagy számban özönlenek Kassára. A rendezőbizottság kénytelen volt sok utólagosan jelentkező küldöttséget visszautasítani. Ma este a szomszédos városokból 500 diák érkezett. Esti hét órakor érkeztek meg a budapesti és a debreceni zárandoklő főiskolai hallgatók, akiket ünnepélyesen fogadtak, és tiszteletükre bankettet rendeztek.

II. déli kiadáshoz

[...] *Hirek a Nemzeti Színházból.* Holnap vasárnap este díszelőadás lesz a Nemzeti Színházban. Az előadást Prológus vezeti be, és pedig Ábrányi Emil Üdvözlőgy Rákóczi című ódája, melyet Beregi Oszkár fog elszavalni. Ezt követi Szigligeti Ede „II. Rákóczi Ferenc fogsága” című történeti színműve, melynek főszereplői Jászai Mari, K. Hegyesi Mari, Beregi, Szacsvai, Náda, Vízvári, Gál, Mihályfi, Gabányi, Gyenes, Ivánfi, Pálfi és Rózsahelyi. Hétfőn lesz Thököly Imréné, Somló Sándor új történeti színművének a második előadása. Ez alkalommal is P. Márkus Emília, Odri, Ujházi, Náday, Gál, Gabányi, Ivánfi, Gyenes, Rózsahelyi, Horvát [oltán] és Horvát Jenő fogják a vezető szerepeket játszani. Az újdonság harmadik előadása szombaton lesz. Az asszony, Porzsoló Kálmán nagyszerű színműve, amelynek tegnapi ötödik előadása is az utolsó helyig megtelt nézőtér előtt folyt le, két estén szombat a jövő hét műsorán, kedden és pénteken s mindkét alkalommal P. Márkus E[mília], D. Ligeti, T. Vízvári Mariska, Császár, Gál, Gyenes és Rózsahelyi játszanak benne. Szerdán Az ember tragédiája kerül színre, a három főszerepben Beregivel, K. Hegyesi Marival és Gyenessel. Csütörtökön két előadás lesz: délután a Nemzeti Színház nyugdíjintézeté javára A vasgyáros kerül színre a címszerepben Mihályfival, este pedig Hamlet Beregivel a címszerepben, Oféliát Török Irma adja. Vasárnap estére A Boszorkány van kitzúve P. Márkus Emíliával a címszerepben. Holnap délután A Bor és a jövő vasárnapra pedig a Rosenkranz és Gúldenstern [!] van kitzúve mindkettő a rendes szereposztással.

III. déli kiadáshoz.

Kecskemét, október 27. A Rákóczi ünnepély alkalmából ma hajnalban az összes harangok megszólaltak, amit nagy tarackolás követett. A város teljesen zászlódíszben van. Délelőtt a plébánia templomban ünnepélyes istentisztelet volt, amelyen az összes állami és törvényhatósági tisztviselők megjelentek. A törvényhatósági tisztviselőknek a mai naptól hétfőig teljes hivatalszünet adatott. Délelőtt 10 órakor díszközgyűlés volt Kada polgármester elnöklété alatt. A közgyűlés folyamán elhatározták, hogy köszönetet küldenek Törökországnak vendégszeretetéért, továbbá 150 000 koronát szavaztak meg Rákóczi kecskeméti lovas szobrára és 2000 koronát a történelmi társulatnak Rákóczi történetének megírására. Elhatározták továbbá, hogy a törvényhatóságokat gyűjtésre hívják fel, és hogy a szoborra pályázatot hirdetnek. Este a színházban díszelőadásul Ocskay brigadéroszt adják.

Kaposvár, október 27. Kaposvár város ma délelőtt 9 órakor díszgyűlést tartott, amely Német István polgármester ünnepi megnyitójával kezdődött, s amit Kovács József ügyész díszbeszéde követett. A közgyűlés kimondta, hogy Rákóczi Ferenc érdemeit megörökíti, továbbá, hogy Rákóczi és Thököly koporsójára koszorúkat helyez, a holnap tartandó ünnepi istentiszteleten testületileg részt vesz, s felhívják a közönséget, hogy október 28-át és 29-ét hazafias ünnepnek tekintse, s a házakat fellobogózza.

Országgyűlési értesítő

Melléklet az I. esti kiadáshoz.

Déva, október 27. A dévai áll[ami] főreáliskola hallgatói ma Lugosra utaztak, hogy a Rákóczi és bujdosó társai hamvait hozó vonatnál tisztelegessenek.

A nagyszabedeni román gör[ög] kel[et]i metropolita az összes oláh felekezeti iskolához körlevelet intézett, amelyben elrendeli, hogy hétfőn szüneteljenek, és hogy hétfőn iskolai ünnepélyeket tartsanak, amelyen a pap köteles Rákóczi érdemeit megmagyarázni.

Nagyváradról jelentik a Magyar Távirati Irodának: A Rákóczi-ünnep alkalmával a város ma lobogódszt öltött és az üzletek és műhelyek zárva voltak. Ma reggel a székesegyházban istentisztelet volt, amelyen Fetszer püspök pontifikált. A misén az egész polgárság megjelent. Mise után a Himnuszt énekelték. 11 órakor a város díszközgyűlést tartott Glatz Antal főispán elnöklété alatt. A közgyűlésen jelen voltak Winkler püspök, Lauran gör[ög] kat[olikus] vikárius, Halász Lajos képviselő és a hatóságok vezetői, számos díszmagyarban. A nagyhatású ünnepi beszédet dr. Várady Zsigmond mondta, akinek indítványára Rákóczi emlékéét jegyzőkönyvileg megörökítették. Halász Lajos indítványára a város király iránti hűségét és halálját jegyzőkönyvben fejezte ki.

Fiume, október 27. A delnicei állomáson egy horvátokból álló csoport zajosan tüntetett az éjeli gyorsvonattal Budapestre, a Rákóczi-ünnepélyekre utazó fiumei deputáció ellen. A tüntetők Szalva Rákóczit kiáltottak.

Melléklet a II. esti kiadáshoz.

Eperjes, október 27. Az eperjesi jogakadémia ifjúsága fényes ünnepség keretében ma avatta fel azt a díszzászlót, amellyel Rákóczi és Thököly temetésén küldöttségileg vesz részt. Zászlóanya báró, Prónay Dezsőné volt, akit Semsey Boldizsárné, a sárosi főispán neje helyettesített. Az ünnepély délelőtt 10 órakor a városi vígadóban folyt le az összes eperjesi és Sáros-megyei hatóságok, testületek és notabilitások részvételével. Az igazságügyi minisztert Rickl Gyula miniszteri tanácsos képviselte. Rickl szép beszédet mondott. Tegnep este a színházban ünnepi díszelőadás volt. A mai ünnepélyt az ifjúság bankettje követte, melyen az igazságügyi miniszter képviselőjét, az egyetemi és jogakadémia küldöttségeit lelkes ovációkban részesítették. Kossuth Ferenc, Berzeviczy Albert, Horvát Ödön és számos országos notabilitás a zászlószögek beveretéséről helyettes által gondoskodott.

S[átoralja]újhely, október 27. Ma délután a debreceni főiskolának 50 tagú zárandokcsapata gyalog Sátorajújhelyre érkezett. A város határánál Schmidt Lajos rendőrkapitány üdvözölte az ifjúságot és fogadásukra nagy közönség és a főgimnáziumi ifjúság vonult elébük. A zárandokok Rákóczi nemzeti lobogókkal és zenekarral vonultak a városba. Kis leányok Rákóczi szülőházánál lévő tölgyfalevéllel és virágokkal halmozták el az ifjúságot. A Kossuth Lajos lakóházán lévő emlektábla előtt az ifjúság elénekelte a Kossuth nótát. Este társasvascora volt. Az ifjúság reggel indult gyalog Kassára.

Munkács, október 27. A Rákóczi-ünnep alkalmából Munkács város közönsége holnap este a várat kivilágítja. Kassára innen hölgy- és diák-küldöttség megy.

Kolozsvár, október 27. Reggel az összes harangok megszólaltak, az egyházakban istentiszteletek és az iskolákban alkalmi ünnepélyek voltak. A város fel van lobogózza.

Nagykikinda, október 27. Délelőtt a templomokban istentisztelet volt és az iskolákban alkalmi ünnepélye. A harangok mindenütt megszólaltak. Este a városházán díszgyűlés volt, amelyet Vinczevidy Ernő megyei főjegyző nagyhatású beszéddel nyitott meg. Utána szavazatok voltak, majd Gyertyánffy László megyebizottsági tag mondott ünnepi beszédet. A városházáról fátylós és lampionos menetben vonultak a pályaudvarra. Itt több száz főre menő küldöttség és a vármegye minden részéből nagy közönség várta a vonatot. A megyebeli képviselők közül Várady Imre jelent meg a pályaudvaron.

Szeged, október 27. Este fél 10-től a város pazarul ki van világítva. ½ 10-kor a belvárosi templomban Jászai Géza apát tedeumot végez, és 10-kor megindul a menet a templomtérről a pályaudvarhoz. A templomtér reflektorokkal és magnéziummal van kivilágítva. Elöl 500 fátylós, 100 tagú zenekar és fehér ruhás leányok mennek, utána a benderium és baldachin alatt Várady Árpád püspök a papsággal, ezután a városi hatóság, Arad, Szabadka, Vásárhely, Zombor, Zenta, Magyar- és Török-Kanizsa, Szentkeresztúr, Horgos Bács-Mártonos, Orosháza, és Szentek küldöttsége lobogókkal és koszorúkkal és végül a szegedi nők és népkörök koszorúkkal és beláthatatlan tömeg. Az útvonalon 500 tagú rendezőbizottság tartja fenn a rendet. A peron 2000 színes lámpával, reflektorokkal, magnéziummal és görög tűzfénnyel van kivilágítva. A pályaudvaron árbocok vannak felállítva lombfűzerekkel, drapériákkal és címerekkel. A pályaudvarra 15 000 főnyi közönséget engedtek. Mikor a vonat berobog, 21 ágyúlövés dördül el és az összes harangok zúgnak. Az egybegyűltek a zenekar hangjai mellett a himnuszt éneklék. A vonat 11 órakor a harmadik vágányon robog be.

A Magyar Távirati Iroda és Budapesti Tudósító együttes kiadása 1906. október 28.

Kecskemétre a Rákóczi hamvait hozó fejedelmi vonat reggel 5 órakor érkezett. A pályaudvar pazarul fel volt díszítve, s az érkező vonatot harangzúgás fogadta. A főtértől állandóan taracklővések hangzottak. A városi tanács és törvényhatósági bizottsággal élén óriási számban jelentek meg a polgárok, kezeikben zászlókkal és fátyllyal. A vonat érkezésekor a polgári dalkör a „Jaj de régi szép magyar nép” című kuruc dalt énekelt, mely után Rákóczi kuruckatonáinak Kecskeméten még élő családjai elhelyezték a város közönségének koszorúit a hat koporsóra. A koszorúk lerakása közben tárogatón szép kuruc nótákat játszottak. Ezután Hock János orsz[ágggyűlési] képviselő imát mondott a koporsók előtt, könnyekig meghatva a hallgatóságot. Végül a dalárda énekelt el Rákóczi kesergőjét. A vonat 30 percnyi tartózkodás után az óriási közönség csendes néma áhítata mellett indult el az állomásra. A város közönsége Budapesten, Kassán és Késmárkon, a temetési szertartásokon képviselteti magát.

Nagykőrösön Póka Károly polgármester tett remek koszorút a ravatalokra. Nagyszabású beszédét a következő szavakkal fejezte be: szemeinknek záporként hulló könnyei harmatozzák meg megszentelt poraitokat, hogy azokból a szabadság és az önzetlen hazaszeretet virága új életre keljen magasztos eszménykép gyanánt állva mindörökké, míg magyar él e hazában. Megdicsőült nagy szellemeteket pedig ott fenn, az égi béke nyugalmat adó örök hónapban áldó karjaival ölelje magához a magyarok nagy Istene, Amen! (Élénk éljenzés.) Ezután Kozma Ferencné Bárdi Miklós alkalmi ódáját szavalta el szép előadásával nagy hatást keltve. Az ünnepély záradékaul az iparos dalárda a Himnuszt énekelte. Koszorút tettek még a ravatalra a nagykőrösi nők is, Szőke Erzsike pedig Thaly Kálmánnak nyújtott át egy díszes csokrot a bujdosók hamvainak hazaszállítása érdekében kifejtett áldásos tevékenységéért.

Cegléd. A pazarul felékesített pályaudvaron sok ezrenyi ember jelenlétében Horváth József apátplébános szentelte be a koporsókat szép beszéd kíséretében. Gubody polgármester a város nevében koszorút helyezett a ravatalokra.[...]

A szép beszéd után a ceglédi dalárda énekelt és a fejedelmi hamvakat szállító vonat bús kuruc nóták hangjai mellett s a képviselőjét, Kossuth Ferencet tüntetőleg üdvözölő polgárság éjlen kiáltásai közepette, robogott ki a pályaudvarról.

Országgyűlési Értesítő

Melléklet az I. esti kiadáshoz.

Székesfehérvárról jelentik a Magyar Távirati Irodának: A Rákóczi ünnep alkalmából Székesfehérvár városa lobogódsízt öltött. Ma az izr[aelita] imaházakban tartottak istentiszteleteket és holnap a többi hitfelekezetek templomaiban tartanak ünnepi istentiszteleteket. Az iskolák és társaskörök szintén holnap ünnepelnek.

Gödöllő, október 28. A gödöllői járás közönsége kiváló kegyelettel áldoz Rákóczi emlékének. A járás összes templomaiban ünnepi istentiszteletek tartanak, és a vármegyei földművesek küldöttségében 140 tag vesz részt ünneplő ruhában. A vonat, amely a hamvakat a késő esti órákban szállítja Kassára, az egész gödöllői járáson végig, Rákoskeresztúrtól Turáig, a vágányok mindkét oldalán felgyújtott örömtűzek között halad, melyek görögtűzből, fátyllyal és rőzsemágylából állnak. Az állomáson fátyllyal és lobogókkal fogadja a közönség az áthaladó vonatot, és mozsárlővésekkel üdvözli.

Zólyomból jelentik a Magyar Távirati Irodának: Zólyom szab[ad] kir[ályi] város Rákóczi hamvainak hazahozatala alkalmából ünnepélyeket tart. A város lobogódsízt öltött. 29-én az összes templomokban ünnepi istentiszteleteket tartanak. Délelőtt 11 órakor a városházán díszközgyűlés lesz, amelyen az ünnepi beszédet dr. Miklós Gusztáv ügyvéd tartja. A műkedvelő kör a városi szálló nagytermében ünnepel este 8 órakor, amelyen az elnöki megnyitót Salamon Ferenc tartja, majd szavalatok és hazafias dalok fejezik be a műsort. Az összes iskolákban Rákóczi ünnepélyeket tartanak. A vármegyét Budapesten és Kassán dr. Osztrólszky Miklós főispán, dr. Répássy alispán tíztagú küldöttséggel képviseli. A menetben részt vesz báró Radvánszky Antal is, aki lóháton viszi a Rákóczi zászlót.

Pozsonyból jelentik a Magyar Távirati Irodának: A pozsonyi társaskörök és a főiskolai ifjúság egyesült bizottsága ma délelőtt a vármegyházán Rákóczi ünnepet rendezett, mely a város számos notabilitásának jelenlétében fényesen sikerült. A joghallgatók zenekara a Rákóczi induló játszott. Neumann József ügyvéd elnöki megnyitóját után Raffay Sándor teológiai tanár mondott ünnepi beszédét a teológia és az akadémiai ifjúság azután Fröhvirth Sámuel vezetésével Rákóczi imáját elénekelt, melyet Dékány Lajos tanárnak II. Rákóczi Ferenc című korrajzában felolvasása követte. A jogászifjúság zenekara azután kurucnótákat játszott, majd Sipos András teológus hallgató a jogász zenekar kíséretével Hetényi Cinka Pannáját adta elő. Az ünnep a Himnuszt eléneklésével ért véget. Délben a városháza erkélyén Kovács Ferenc tanár vezetésével a városi zenekar toronyzenét adott, amely a Szózatot, Himnuszon kívül Rákóczi korabeli dalokból állott. A város összes középülete és számos magánház fel van lobogóztatva. Tegnap és ma a városháza toronyharangját egy-egy óráig megkondatták.

Dévről jelentik a Magyar Távirati Irodának: Déva város közönsége ma fényes Rákóczi ünnepet rendezett. Reggel mozsárdurrogás ébresztette fel a város közönségét. A csángó zenekar bejárta délelőtt a város utcáit. Azután a magyarság Rákóczi jelvényrel a Vigadóba vonult, hol ünnepély volt. B. Szabó István Prológot adott elő, amelyet a zeneegyesület kísért. Bitay Béla lelkész szép beszédet mondott, végül Völgyi Gusztáv „Rákóczi jön” pályadíjnyertes ódáját szavalta el.

Komáromból jelentik a Magyar Távirati Irodának: A Rákóczi ünnepélyek alkalmából a város lobogódsízt öltött. Délelőtt 9 órakor a Szent András templomban ünnepi mise volt, amelyen Kucséra József plébános pontifikált fényes segédlettel. Az egyházi énekkar a mise alatt Rákóczi korabeli énekeket adott elő. A refformátus] templomban tartott Rákóczi ünnepélyen Antal Gábor püspök mondott a nagy fejedelemhez méltó beszédet. 11 órakor az izr[aelita] templomban tartott ünnepélyen Schnitzer főrabbi mondott szép beszédet. Délelőtt 9 órakor az összes kat[olikus] templomokban és délben a város összes templomaiban megkondultak a harangok és egy óra hosszat szóltak. Holnap az összes iskolákban Rákóczi ünnepélyeket tartanak.

Az *Oththonírók és hírlapírók* körének elnöke a következő táviratot kapta Belgrádból: a velünk jó barát magyar nemzet mai ünnepe alkalmából a belgrádi nőegylet közzönti Rákócziét és társait. Milovanovics Milka nőegyleti elnökön.

A Magyar Távirati Iroda és Budapesti Tudósító együttes kiadása

III. esti kiadás

Hatvan, október 28. A hamvakat vivő különvonat pontban 7 óra 50 perckor hagyta el a keleti pályaudvart. A vonat élén a 45 I. a osztályú mozdony ment, melyet Nádory Bertalan mozdonyvezető vezetett. A mozdony és a szerkocsi után négy szalonkocsi következett, utána két koszorúkocsi, amelyeket a hamvakat szállító kocsit követett. A vonaton utaztak Sztényi József és Ludvig Gyula és Hadik János gróf államtitkárak, ezután Thaly Kálmán vezetésével az ötös bizottság tagjai. A vasúti kocsi ablakából láthatók voltak kivilágított állomások zászlódsziben. A peronokon egyesületek, társaskörök, dalárdák nagy tömegek szorongtak. Amikor a vonat az állomási épület előtt elhaladt, a küldöttségek zászlójukat földig hajtották és felhangzottak a Himnuszt hangjai. Az isaszegi dombokról egyenlő távolságokban meggyújtott örömtűzek hosszú sora világított. Az isaszegi állomáson nagy sokaság várta a hamvakat. Az első sorban a tanuló ifjúság állott, mindenük égő gyertyával kezében. A földművelésügyi minisztériumnak Gödöllő közelében lévő telepeiről óriási máglyatűzek világítottak a vonat felé. Fényben tündöklött a gödöllői állomás is, amelyet nagy közönség lepelt el. Tündéres látvány volt a [mária]besnyői kolostor kivilágítása. A kis falucska minden ablakában gyertyalángok égtek. Az aszódi állomáson, melynek épülete égő lampionok közt lobogódsízből pompázott, nagy néptömeg élén az aszódi dalárda a Szózat hangjaival fogadta az állomáson lassan áthaladó vonatot. A turai állomás előtt, hol a vonat Pestmégye határát elhagyja, ismét fátyllyalok sorfala között robogott a vonat felé. A község lakói Beniczky Ádám nagybirtokossal élükön fátyllyalokkal világították meg a vonat útját, és amidőn megpillantották a hamvakat szállító kocsit, térdre borultak. 9 óra 1 perckor berobogott a vonat útjának első állomására, a hatvani pályaudvarra, mely fényesen kivilágítva, lobogódsízből várta a különvonatot.

Hatvan, október 28. A hatvani fogadtatásnál 300 ember volt jele, részint Hatvanból, Jászberényből, Pásztóból, Apátiból és a többi községekből. Csépany Géza képviselő beszédet mondott a hamvakat vivő kocsit előtt. A kerületi papság élén Odray Celesztin hatvani préposttal beszentelte a hamvakat, azután elhelyezték a koporsókat. A vasúti állomás fényárban úszott. Hatvan városa soha sem volt még ily fényes kivilágításban látható. A vonat előtt 500 fátyllyal sorfala állott. A rendet Zalesky Imrével, élén a csendőrség, rendőrség és tűzoltóság tartotta fenn. A dalárda éneke kíséretében hagyta el a vonat Hatvant.

Miskolc, október 28. A vámosgyörki állomásra 10 óra 12 perckor robogott be a vonat harangzúgás és taracklővések közben. Az állomási épület zászlódsízt öltött, mindkét szárnyán 300 fátyllyal állott, kik kettős sorban fogadták az érkező vonatot. Képvisele volt az egész járás és még Gyöngyösről is több százan ide zárandokoltak, hogy üdvözöljék a hamvakat. A vonat két percig időzött az állomáson, miközben Török Kálmán orsz[ágggyűlési] képviselő beszédet mondott és koszorút helyezett a koporsóra. A vonat már indulóban volt, mikor a közönség Thaly Kálmánt kívánta látni és hallani, de Thaly nem jelent meg és a vonat a cigányzenekar által játszott Rákóczi induló hangjai mellett hagyta el a pályaudvart. Vámosgyörkön túl a gróf Károlyi-féle uradalmak összes épületeinek ablakaiban gyertyák égtek. A kápolnai honvédelem féhérmárvány oszlopáról bengáliai fényben tündöklő, folytonos őrűz és fátyllyalok között haladt a vonat Füzesabonyig, ahol a pályaudvaron több ezrenyi tömeg szorongott. A vonat fogadására Heves vármegye számos községéből sereglettek ide az emberek. Besenyőtelek és Dormánd küldöttei régi százados viseletükben, páncélos dolmányban álltak fátyllyal sorfala a peron előtt. Mikor a vonat berobogott, a kivonult csendőrség és tűzoltóság tisztelt. Ekkor előlépett Krasznay Félix prépost-plébános és beszentelte a hamvakat. Ezek után Szederkényi Nándor Heves vármegye főispánja a következő szavak kíséretében tette le a vármegye koszorúját a hamvakra: Soha el nem múló hűségünk és kegyeletünk kifejezésül leteszem e dicső hamvakra Heves vármegye közönsége nevében ezt a koszorút. Az egri akadémiai ifjúság testületileg megjelent a hamvakat szállító kocsit előtt és nevükben Endrey Antal, Eger város hazafias közönsége nevében pedig dr. Rátkay Géza helyezett koszorút a koporsóra. Néhány percnyi időzés után a vonat tárogató és az egri dalárda éneke mellett robogott ki a pályaudvarról. 11. óra 21 perckor érkezett a vonat Miskolc állomásra.

Debrecen, október 28. A város a mai nemzeti ünnepnap alkalmából zászlódsízt öltött. Mindenik iskolában ünnepély volt. Délben és este megszólaltak az összes harangok és egy órán keresztül zúgtak. A templomokban holnap istentiszteletek lesznek. A város este ki volt világítva. A színházban díszelőadás volt. A fellekesült közönség az előadás után állva elénekelt a Himnuszot.

Brassóról jelentik: A mai nemzeti ünnepnapot igen szépen ülte meg Brassó városa. Dél előtt az összes templomban istentiszteletek voltak. A város zászlódsízt öltött. A délután folyamán több kör ünnepélyt rendezett, melyeken számos lelkes beszéd, szavalat és hazafias dal hangzott el. Este a várost kivilágították.

Miskolcra jelentik: A fejedelem vonata 11 óra 21 perckor érkezett be a miskolci állomásra. Az egész város ki van világítva. A vonaton érkezők már messziről látták az Avas hegyen gyűjtött örömtüzeket és az Avas hegyen ez alkalomra épített 15 méter magas Rákóczi tornyot, amely teljesen ki volt világítva és ahonnan tűzijátékkal üdvözölték a vonatot. A város, valamint az egész vármegye közönsége és pedig a vármegye minden községének képviselői küldöttségileg jelent meg a vasútállomáson zászlókkal és minden község címerével. A megjelentek sorban álltak fel az indóházban. Megjelent az egész katolikus és ág[ostai] ev[angélikus] papság, mintegy 60-an, valamint a nőegyletek is. Mikor a vonat berobogott az állomásra, tarackdurrogások fogadták, és földig hajtották a zászlókat. A közönség kalaplevéve mély csendben fogadta a vonatot. Mikor a dalárdák a Himnuszot kezdték énekelni a csarnokban, az egész közönség velük énekel. Azután felnyitották a fejedelem koporsóját vívő kocsit és az elkészített emelvényen dr. Tarnay Gyula alispán ünnepi beszédét mondott, amely a következőképpen szólt: Ha van nemzet széles e világon, melynek, története tragikus fordulatokban bővelkedik, az legelső sorban a magyar nemzet. Ha van nemzet, amely vértanúk kiömlő vérével pecsételte meg sorsát, az is a magyar. Ha van nemzet, amely annyi balsors és titáni harc után megszerezte a jogcímét a szabadság, az égi jelvény viselésére, az is csak a magyar. Szomorú végzete ez ennek a sokat szenvedett nemzetnek. De még szomorúbb az, hogy még haló poraikban sem mondhatta magáévá azokat, akiket a magyar néplelek az igaz hazafiság eszményképeit tisztelt és szeretett. Így lett Rodostó a magyar szabadság Mekkája. Majd így folytatta beszédét: Vármegyém népe Bercsényi bús hazasáraitak ivadéka! Ne feledd ünnepséged közben, hogy e szent hamvak iránt való hála és kegyelet kérdése téged közelebbre érdekel, mert a te szűkebb kis hazád a nagy fejedelem és bujdosó társainak emlékével a legszorosabban összeforrt. Ne feledd meg arról, hogy innen az ősapáink kiömlő véréből oly sokszor pirosra festett Sajó vizének partjáról Ónodon hangzott el a nagy fejedelem küzdelemre hívó szövege. Ne feledd el, hogy a Rákóczi név a magyarnak nem pusztán név, hanem eszme, a hazaszeretet megtestesülése. Beszédét így fejezte be: Ebben a felemelő tudatban bocsássuk tovább diadalútjukon a szent hamvakat és az éjjeli szellő halk susogásában, küldjük a nagy fejedelemnek immár örök szép városába üzenetünket: Hős kurucok hajléka, Kassa! Borsod szent ereklyét, nemzeti kincset továbbít nekad. A beszédet percekig tartó éljenzés és taps követte. Ezután Blazjevics rom[ai] kat[olikus] apátjelbános beszantelte a hamvakat. Utána Thuróczy Pál ág[ostai] ev[angélikus] esperes szentelte be Thököly hamvait, majd pedig az egész közönség, mintegy 15 000 ember kalaplevéve a Himnuszot énekelte. Általában kiemelték a vonattal érkező küldöttségek tagjai, akik Orsovától kezdve kísérik a hamvakat, hogy oly példás rendet, amelyet semmi sem zavart, mint Miskolcon, nem tapasztaltak sehol. Amíg a vonat állott, az összes zászlókat meghajtván tartották és az egész közönség kalaplevéve állott a szent hamvak előtt. A vonat mentén fátylós emberek világitották be a pályatestet egész Zsolcáig. A rendre a csendőrség és a városi rendőrség ügyelt. A vonat 11 óra 51 perckor indult el a Rákóczi induló hangjai mellett.

Országgyűlési Értesítő

Melléklet az II. esti kiadáshoz.

Késmárkról jelentik a Magyar Távirati Irodának: A szarkofágot, amely soborsini sárga márványból készült, ma rendez helyére állították. Az első oldalon a következő felírás áll: Késmárki Thököly Imre, Felső-Magyarország és Erdély fejedelme, született 1657. szeptember 25-én, meghalt 1705. szeptember 13-án Izmidben, Kis-Ázsiában; a hátsó oldalon: A magyar szabadság számkivetett hőseinek hamvait hálás nemzetem I. Ferenc József ap[ostoli] király felhatalmazásából itt, szülőföldén helyeztette örök nyugalomra 1906. október 30-án.

Hírek a Királysínházról. A Rákóczi ünnep alkalmából a Királysínház minden előadására kitétték az össze jegyek elkeltét, hirdető táblákat s főként vasárnap este rendkívül sokan voltak, akik kinnrekedtek a teljesen zsúfolt nézőtérrel. Az országos ünnep alkalmából bemutatott alkalmi darab, Herczeg Ferenc Bujdosók-ja ezúttal is mély hatást tett a közönségre, amely ismételtén kitapsolta a hangulatos drámai költemény szereplőit, azután pedig a színházban gyönyörködött. Az új magyar daljáték egyre fokozódó sikerével, gyorsan népszerűvé lett énekszámaival és főként Pálmay Ilkával s Medgyaszay Vilmmával ezúttal is a legmelegebb fogadtatásra talált és sikerének állandóságát mutatják az előjegyzések is. A hét minden estéje természetesen a Szép Ilonkái, míg a három délutáni előadásban - szerdán, csütörtökön és pénteken - rendkívül mérsékelt helyárok mellett, a Bujdosók, és a Molnár gyermeke kerül színpadra.

A lipótvárosi függetlenségi párt tegnap este Hold utcai helyiségében igen sikerült Rákóczi ünnepet rendezett. A nagy terem szorongásig megtelt lelkes közönséggel, melynek sorában sokan voltak nők is. Az ünnepet Tószegi, a párt elnöke nyitotta meg, felkérve Szatmári Mór országgyűlési képviselőt az ünnepi beszéd megtartására. Szatmári Mór hatásos beszédében vázolta az ünnep politikai és társadalmi jelentőségét annak a hatásnak a szempontjából, melyet az a magyar nemzeti szellem kialakulása dolgában tehet. Igen érdekesen beszélt magáról Rákócziról, társairól s a kuruc korszakról, majd összevetette a korszakot a 1906. esztendővel később bekövetkezett másik nagy nemzeti küzdelemmel. Párhuzamot von Rákóczi küzdelme és Kossuth Lajos küzdelme között, megállapítva, hogy mindkét küzdelemnek tárgya és célja lényegében egy volt: a nemzet szabadsága és Magyarország függetlenítése. Azután, rámutatott arra, hogy a nagy eszmének szempontjából a helyzet 200 esztendő óta tulajdonképpen nem változott. Lemostuk ugyan most a 200 esztendő gyalázatát, mit törvénykönyvünkbe iktattott egy gyalázatos korszak; de tovább kell harcolnunk azért, amiért Rákóczi és Kossuth harcoltak; de a haza szabadságáért és függetlenségéért való küzdelemben hozzá kell fűződnie a népszabadság nagy eszméjének, mert ez vezette Rákóczit és Kossuth Lajost is. E két nagy alak törekvéseinek szellemében kell az igazi demokratikus haladásra munkálkodni. A magyar nemzeti közszellem megújítása akkor lesz igazi, ha tömörítheti az összes nemzeti erőket a nemzeti célokért való elszánt küzdelemre. Majd, ha kívívitt teljes függetlenségünket és népünk igazi szabadságát s megteremtettük a munkának igazi kultuszát: akkor ünnepelhetjük valójában Rákóczit és Kossuth Lajost is.

Szatmári beszéde nagy hatást tett, mely zajos tapsokban és éljenzésben nyilvánult.

Keszler József dr. rendkívül érdekes előadást tartott Rákócziról és a kuruc harcokról. Ismertette Rákóczi egyéniségét. A közönség nagy figyelemmel és élvezettel hallgatta szellemes modorú csevegéseit, melyek után percekig tartott a taps és éljenzés.

Gyöző Lajos, a Vígszínház tagja nagy tetszés mellett elszavalta a Mikes panasz című költeményt. Az ünnepélyt társasvacsera követte, amelyen számos, emelkedett szellemű hazafias felköszöntő hangzott el, miközben a cigányzenekar kuruc dalokat játszott.

Fiuméből jelentik a Magyar Távirati Irodának: A Rákóczi ünnep alkalmából az összes állami és városi épületeken lobogók lengenek és a hajók zászlódsízt öltöttek. Dél előtt a fiúmagyar kör rendezett ünnepélyt. A zenés istentiszteleten a városi és állami hivatalok testületileg jelentek meg. A zsúfolásig megtöltött templomban Sándorffy Nándor dr. hazafias, lelkes beszédet mondott. Délután folyt le a magyar kör nagy Rákóczi ünnep. A városi színházról, hol ezúttal először játszottak magyar nyelven, sokan kinnrekedtek. Az ünnepen a Magy[ar] Kir[ályi] Tengerészeti Akadémia növendékei és Rózsa Bandi abbáziai cigányzenekara kurucnótákkal működött közre. Nagy György országgyűlési képviselő hatásos magyar beszédét, Sirola tanár olasz nyelven mondott beszédét. Az ünnep este a Himnusszal, amelyet az egész színház énekel, ért véget. Este a kör összejövetelt tartott, melyen a cigányzenekar kurucdalokat adott elő.

A Magyar Távirati Iroda és Budapesti Tudósító közös kiadása 1906. október 29.

I. déli kiadás

Kassa, október 29. Néhány perccel éjfél előtt hagyta el a vonat a miskolci állomást. Amerre a szem ellát, mindenütt örömtüzek és fátylók lobognak. Szerencs volt a legközelebbi állomás, amelynek épületeit díszes lombfüzérek és sok zászlók díszítették. Messze vidékről sereglettek ide, hogy leróják a kegyelet adóját. Tarcal, Tokaj és Szerencs közönsége, babérkoszorút helyeztek a fejedelem koporsójára. Zemplén megyeközsoruját Thuránszky László vármegyei főjegyző hatásos beszéd kíséretében helyezte le a hamvakra. A pályaudvaron a szerencsi, tokaji, keresztúri és tállyai tűzoltóság állt sorfalat, a tokaji dalárda pedig hazafias dalokat énekel. Szerencstől kezdve Metzner Béla, Bernáth Béla, Búza Barna és Nagy Barna országgyűlési képviselők, továbbá Dókus Gyula alispán, ifj. Metzner Gyula és Dókus László főszolgabírák kivont karddal díszőrséget álltak a hamvakat vívő kocsiban. Olaszliskán tündöklő fényárban úszott a Hammersberg kastély, amelyből, míg a vonat elrobogott, szakadatlanul szálltak a csillagok a sziporkázó rakétákból. A bodrogolási kastély minden ablaka ki volt világítva. Sárospatak, az egykori Rákóczi bírtok székhelye nagy lelkesedéssel várta a hamvakat: E házakat zászlóerdő borította, a régi Rákóczi vár, melynek most az ifjú Windischgrätz Lajos herceg a tulajdonosa, pazar fényben pompázott. E vár kertjéből a város Kassára utazó küldöttsége a Rákóczi család címerével díszített vánkoston szentelt földet vitt magával, hogy a fejedelem koporsójába helyeztesse. Ugyancsak ezen várkert borostánjából készült a város koszorúja, melynek felírása: Dicsőült urának - Sárospatak. Éjfél után gyülekezett a közönség, hogy a fejedelem hamvaival érkező vonat elé induljon. Testületek, intézetek, zászlókkal és fátylakkal vonultak ki az állomáshoz. A vonat érkezésekor máglyatüzek gyúltak ki a várost környező hegyeken, amelyek messzire hirdették a város örömet. A vonat berobogása után a sárospataki kollégium énekkara énekel, majd Molnár János főbíró a város nevében, Novák Lajos kollégiumi igazgató pedig a kollégium nevében helyezett koszorút a kocsiba. Az ünnepséget a nagyközönség hazafias éneke zárta be. Sátoraljújehly Rákóczi zászlókkal ékesítette fel házait. Este fényes kivilágítást rendezett a Némavár, Kapasza és a Magashegyen. Éjfél után hatalmas máglyákat gyújtottak, amelyek messzire bevilágították a város határát. Az állomási épület homlokzatán több száz apró villamos lángból egy óriási ragyogó kereszt volt összeállítva. Mikor a vonat megállott, Patinszky Géza főesperes fényes segédlettel beszantelte a hamvakat, mely után Székely Elek polgármester a város koszorúját, Matolay Etele Zemplén megye nyug[almazott] alispánja a 48-as hónapok közsoruját, Dókus

látható Budapest székesfőváros koszorúja a főváros színeit viselő koszorúszalagokon a következő himzett aranyfestésű felírás olvasható: Székesfőváros közönsége Rákóczi Ferenc és bujdosó társai emlékének. Abaúj-Torna vármegye és Kassa város hatalmas koszorúinak ez a felírata: Szarvaskendi Sibrik Miklósnak, a fejedelem hűséges udvarmesterének, gróf Bercsényi Miklósnak, a dicsőséget arató kuruceregek hőselkü tábornokának; Esterházy Antal grófnak, a magasztos szellemű munkácsi hősnak; II. Rákóczi Ferenc dicső anyjának, Zrínyi Ilona fejedelemasszonynak, Thököly Imrénnek, a magyarországi részek urának és fejedelmének soha el nem múló emléke iránt érzett mély tisztelettel; Felsővadászi II. Rákóczi Ferencnek Regőcvára örökös urának, a szabadságért szövetkezett rendek vitélő fejedelmének, a haza atyjának dicsőséges emlékezetére honfíui kegyelele jeléül mélyeséges hódolattal. A rozsnói hölgyek Bornemisza Lászlóné vezetésével küldöttségileg helyeztek az ősrégi Rákóczi ház ódon faláról vett örökzöld borostyánból font koszorút Rákóczi Ferenc édesanyjának, Zrínyi Ilonának koporsójára. A koszorút sárga és kék szalag díszíti ezzel a felírással: A rozsnói jótékony nőegyesület Zrínyi Ilona emlékének, a nagy Rákóczi hon szerelme a tied, szívében Munkácson azt is te ültetéd. Gróf Vay Gáborné Zrínyi Ilona koporsójára a Szabolcs vármegyei nők nevében ezüst koszorút helyeztek, amelyen a következő felirat volt: Zrínyi Ilona emlékének a Szabolcs vármegyei nők. A Szathmáry Király család ezüst babérrakosorút helyeztek a fejedelem ravatalára a család címerével és a következő felírással: II. Rákóczi Ferenc kegyes fejedelmünk dicsőséges emlékének hódolattal kuruc vitézének, nemes apródjának, bujdosó társának Szathmáry Király Ádámnak utódai, Szathmáry Király Pál és báji Patay Gyuláné szül. Szathmáry Király Anna. Rákóczi egykori birtokáról a moravikai és srokkai járásból húsz-húsz tagú küldöttség helyezte a fejedelem koporsójára a zborói vár környékén szedett és fenyőgallyakból álló koszorút, amelynek felírata a következő: Sáros vármegye közönsége dicső emlékü egykorú főispánjának.

A kormány nevében Zichy Aladár gróf és Apponyi Albert gróf miniszterek ma délután meglátogatták Fischer Colbrie kassai püspököt.

Országgyűlési Értesítő 1906. október 30.

Melléklet az I. déli kiadáshoz.

Csáktornya, október 30. Szombat este lobogódíszbe és ünnepi mezbe öltözött az egész város és egész hétfőig valami ünnepies nyugalom szállott reá. Ma reggel kezdődött az ünnepélyek sorozata fél 9 órakor az iz[raelita] templomban tartott istentisztelettel. Innen a közönség a ró[m]a[i] kat[olikus] templomba ment, ahol istentiszteletet hallgatott meg. Majd a csáktornyai áll[ami] polg[ári] iskolába vonultak, ahol igen szép ünnepélyt tartottak. Ezután a közönség a tanítóképző intézetbe vonult, ahol igen szép műsorral bíró ünnepélyt tartottak.

Celldömök, október 29. A kat[olikus] fiúiskola és leányiskola szép Rákóczi ünnepélyt rendezett, amelyen dr. Sziner Izidor plébános méltatta lendületes beszédben a nap jelentőségét. Ezt megelőzőleg a kat[olikus] templomban ünnepi misét tartottak, amelyen megjelentek a hatóságok, egyesületek testületileg. A tanítás az összes iskolákban szünetelt.

Paks, október 29. Rákóczi Ferenc és bujdosó társai hamvainak hazahozatal alkalmából itt is szép ünnepeket rendeztek. Vasárnap a város lobogódíszbe öltött; a katolikus és az iparos körben nagy közönség jelenlétében sikerült Rákóczi emlék ünnepélyt tartottak. A kat[olikus] körben Geyer Ella szép szavazata után Müller Károly [eged]lelkész határos ünnepi beszédet tartott. Utána Spuller Mariska énekelte cigányzene kísérettel kuruc dalokat. Az iparos körben Erdős Gyula tanító tartotta az ünnepi beszédet, majd Kardos János joghallgató szavalt szép sikerrel. Utána díszlakoma volt. Ma kilenc órakor a katolikus templomban ünnepélyes gyászistentiszteletet tartottak, melyen az összes hatóságok és nagy közönség vett részt. Az összes iskolákban is rendeztek Rákóczi ünnepeket, az előadások szüneteltek.

Mátészalka, október 29. Vasárnap és hétfőn itt is sikerült Rákóczi ünnepeket rendeztek. Vasárnap délelőtt a református templomban tartottak ünnepi istentiszteletet a bujdosók emlékére, amellyel kapcsolatba a reformáció behozatalának háromszázados évfordulóját is ünnepelték. Kincses István lelkész bő történelmi vonatkozásokkal méltatta a kortörténelmi momentumot. 10 órakor az izraelita iskolában a Himnusz eléneklése után Herman József igazgató a Rákóczi korszakról ünnepi előadást tartott. Délután négy órakor az iparos körben volt ünnepély, ahol Szalkai Sándor elnök lelkes megnyitóját után Puskás városi jegyző tartott előadást a bujdosókról, majd Tóth Árpád szavalt nagy hatással. Hétfőn a katolikus templomban nagy gyászmise volt, melyet Vadász Ágoston plébános celebrált. Az oltár közelében Rákóczi katalalkja volt felállítva.

Szentgothárd, október 29. A Rákóczi ünnepek sorozatát a Magyar Asztaltársaság nyitotta meg, amelyen Fodor Árpád tanár tartott lelkes előadást a bujdosókról. Utána Csaplovits Elemér joghallgató Lengyel Zoltánnak „A szabadság igéje” című rapszódiáját szavalta el.[...]

A Magyar Távirati Iroda és Budapesti Tudósító együttes kiadása

I. déli kiadás

Késmárk, október 30. Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter, akit lelkes éljenzéssel fogadtak, a következő szavakat mondotta: Az idegen föld megőrizte, a magyar hazafiság és a királynak nagylelkűsége hazahozta, őrizze meg ez a föld a drága hamvakat és jöjjön el reájuk, úgy mint az édes magyar hazára, a feltámadás napja. (Lelkes éljenzés.)

[popup title="["...] format="Default click" activate="click" close text="Thaly Kálmán beszédét I. Dokumentumok II. Rákóczi Ferenc és társai újratemetéséhez, i. m. 235–237."] Azután Thaly Kálmán remegő hangon így folytatta és fejezte be szavait: Sokat szenvedett nagy szabadsághős, édes fejedelmünk! Viszontagságos életed után, ime, ideérkezett Magyarországra, ideérkezett szülővárosodba. Ismerik e nevet: Késmárk jól Kis-Ázsiában is. Sírfeliratára is rá van vésvé, arra az emlékre is, amelyet Izmitből idehoztunk, rá van hímezve, nem csak a Thököly neve, hanem Késmárk városának neve is, szóval a rokonszenv nyilvánult meg ebben is és én tudom, hogy ma, mikor őt temetjük, Kis-Ázsiában is gondolnak rá kegyelettel, mint ahogy Konstantinápolyban és Rodostóban is a tegnapi napon kegyelettel emlékeztek meg dicsőséges, néhai urunk fejedelmünk Rákóczi Ferencről. Nyugodjál tehát sokat szenvedett bujdosó mártír az édes haza földjében, a te kedves szülőfölded rögei között, a te kedves Késmárk városod ev[angélikus] templomában mint a magyar nemzet örök tiszteletének tárgya. Járuljanak a jövő nemzedékek a te sírodhoz hazafiságod és a mártíromság nyugodt türését tanulni a te nemes példádól (Lelkes éljenzés.)

A magyar nemzet nevében én, aki hamvait a velem küldött országos bizottsággal elhoztam, itt teljesítem utolsó feladatomat e szent munkában, mikor Thököly Imre koporsóját Késmárk városának átadom. (Lelkes éljenzés.)

A megilletődéssel vegyes lelkesedés vett erőt a nagy sokaságon, amikor e szavak után megindult a menet.

II. déli kiadás

Késmárk, október 30. Poprádfelka állomáson ezernyi közönség szorongott zászlókkal, címerekkel és fenyőlombokkal gazdagon díszített pályaudvaron. Az érkezéskor a poprádfelkai és a szepesszombati egyesült dalárda elénekelte a Himnuszot. Thaly Kálmánt, aki néhány percre kiszállott kocsijából, az ünneplő közönség lelkesen megéljenezte. Az állomáson a fejedelem fogadására a város részéről megjelentek Kovács István polgármester, Szubally Kálmán rendőrkapitány, dr. Ber Zsigmond városi ügyész, Csont Gusztáv és számos tagja a városi tanácsnak és képviselőtestületnek. Itt csatkozott a szepesi küldöttséghez báró Jungenföld Károly orsz[ágygyűlési] képviselő is. A vonat egy órai itt időzése alatt az egyesített dalárda és a cigányzenekar kuruc dalokat adott elő. Thököly fejedelem koporsójára Kovács István polgármester szép beszéd kíséretében koszorút helyezett. Utána más testület és egyesület nevében számos koszorút tettek a Thökölyt szállító kocsiba.

Gyönyörű kivilágítással fogadta az érkező vonatot Igló város. Különösen a kassa-oderbergi vasút épületei voltak remekül díszítve és kivilágítva. Az internátus előtt az intézeti ifjúság éneke vegyült bele az éjszaka csendjébe. A pályaudvaron mintegy 5000 ember állott égő fályakkal. A hatalmas reflektorok nappali világosságot szórtak szét az egész környékre, amikor a több különvonat egymás után berobogott. A kat[olikus] templom tornyán bíborszínű villamos körtékből kirakott nagy T-betű csillogott fel, mely az első pillanatba úgy látszott, mintha égi jelként tűnt volna hirtelen fel Thököly fejedelem érkezését hirdetve. A városi képviselőtestület tagjai, az összes intézetek ifjúsága a tanári kar vezetése alatt, továbbá az egyesületek és testületek zászlókkal együttes menetben vonultak ki a feldíszített pályaudvarra, hol elől a tűzoltótestület tagjai helyezkedtek el.

A város előkelői közül ott voltak: Bartsch Gusztáv, dr. Toschler Antal, Lagsfeld Géza, Matolcsy János, Gotthard Albert dr., Rottenberg Márton dr., Wesselényi Mátyás. Az ifjúság hazafias dalokat énekelte, közben pedig a tároगतó szólott. A város babérrakosorút helyeztek a fejedelem ravatalára, a közönség köréből is többen tettek le koszorúkat. A kassa-oderbergi vasútnak épületei még a legkisebb állomásokon is gyönyörűen fel voltak díszítve. Igló körül lépten-nyomon örömtüzek égtek. A város és a kassa-oderbergi vasút száz szekér fát és több hordó petróleumot használt fel a kivilágításra. Reggel nyolc órakor érkezett a vonat Késmárkra, mely ünnepi díszben fogadta Thököly hamvait. Az állomás épületét pazarul feldíszítették és mindenütt, amerre a menet elvonult, kék-sárga és nemzetiszínű zászlók lobogtak. A villamos oszlopokon Thököly-címerek és girlandok pompáztak. Három díszkaput is állítottak. A legdíszesebbet a város elején, a másikat a Thököly városban, a harmadikat pedig az evangélikus templom bejáratánál. Mikor a vonat megérkezett, az egyesített iskolai énekkarokból és a késmárki daloskórból álló vegyes kar a Himnusz énekelte. A hamvakat a város nevében Schwarz Károly polgármester fogadta, aki kifejezett adott a város hódolatának. A koporsót a vasúti állomás mellett díszsátorban ravatalára helyezték. A ravatal körül Apponyi, Kossuth, Darányi miniszterek, továbbá Széchenyi Sándor gróf főrendiházi alelnök, Justh Gyula képviselőházi elnök, a törvényhatóságok és a városi küldöttségek foglaltak helyet. Előbb Kossuth, utána Thaly Kálmán beszélt.

A beszédek után a késmárki énekkar Thököly korabeli éneket adott elő. Azután a díszőrség a hamvakat rejtő koporsót a gyászkozsira helyezte, mire a menet megindult. A menet élén Okolicsányi Zsedényi Ede, Szepes vármegyei törvényhatósági bizottsági tag lovagolt díszmagyarban. Őt követte négy kürtös lovon, címeres és zászlós harsonákkal. Majd Szepes vármegye lovasbandériuma vonult fel négyes sorokban, ezután a többi törvényhatóságok küldöttségei jöttek vármegyéjük vagy városuk zászlajával. Az iskolák, egyesületek és társaságok zászlós csoportja után Palcsó István városi tanácsnok a temetési kornétát vitte.

A pánccélos lovag után két csatlós fekete mént vezetett, amelyet Thököly fejedelem címerével díszített terítő takart le. Prónay Dezső báró és Zelenka püspök vezetésével jöttek az ágostai evangélikus és az evangélikus református egyház küldöttségei, a temetést végző papsággal, mely után Thököly Imre fejedelem hamvait vivő halottas kocsit hat fehér ló vonta hat csatlóssal, három nyeregben ülő lovással. A koporsó mellett mindkét oldalon 3-3 apród haladt az országot és a Thököly család címerpajzsával. A testőrséget Szepes, Sáros, Liptó, Árva és Maros vármegyék alispánjai, valamint Késmárk város polgármestere képezte akként, hogy mindkét oldalon haladtak. Ezeken kívül kétoldalt 12 fáklyavivő haladt Szepes vármegye 6 hajdújából alakított őrséggel. A halottas kocsit nyomán a Thököly családnak női leszármazói, majd Thaly Kálmánnak az élén az ötös bizottság. A kormány, a főrendiház és a képviselőház tagjai következtek ezután, kiket Szepes vármegyei törvényhatósága, Késmárk város képviselőtestülete és egyéb küldöttségek követtek. Így vonult a menet a Thököly várba, melynek udvarán felállított díszsátorba ravatalra helyezték a fejedelem koporsóját. Miközben a menet bevonult a várba, a bástoronyból tárogatón a bujdosók énekei hangzottak és utána Thaly Kálmánnak „Thököly sírja” című dalát adták elő. Ezután ünnepi beszéd következett, melyet Prónay Dezső báró mondott. A Szózat eléneklése után a díszőrség visszavitte a koporsót a váron kívül várakozó gyászkozsira és megindult a menet az ágostai hitvallású templom elé. Mikor a menet a városháza elé ért, a városház tornyából megszólalt a tárogató hangja, mely végigkísérte a menetet a feketével bevont és címerekkel, gallyakkal feldíszített templomig, hol az egyházi ének után Terray Gyula Gömör megyei ágostai hitvallású főesperes és Prónay Dezső báró mondtak beszédet. Dianiska Frigyes késmárki evangélikus lelkész gyönyörű beszéd kíséretében átvette a fejedelem koporsóját. Zelenka Pál tiszai püspök imájával és áldásával az ünnep véget ért. A fejedelem koporsója néhány óráig közszemlére volt kitéve, ezután levitték a kriptába, ahol immár hazai földben nyugszik. Az ünnepségek után a kora délutáni órákban a küldöttségek és vendégek nagy része külön vonaton utazott el Késmárkról.

Jelzet: Magyar Országos Levéltár K 26-1906-XLI-86 (I)-5313.

Címkék:

[Magyar Távirati Iroda](#) ^[3]

[MTI](#) ^[4]

[Kossuth Lajos](#) ^[5]

[II. Rákóczi Ferenc](#) ^[6]

[Thaly Kálmán](#) ^[7]

[Tisza István](#) ^[8]

[kassai dóm](#) ^[9]

[Wekerle Sándor](#) ^[10]

Kiadás: 6. évfolyam (2006) 5. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/ii_rakoczi_ferenc_es_tarsai_ujratemetese.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/ii_rakoczi_ferenc_es_tarsai_ujratemetese.html

[2] https://www.archivnet.hu/.../galeria_pop.php%3Fga_id%3D54

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/magyar-tavirati-iroda>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mti>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kossuth-lajos>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ii-rakoczi-ferenc>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/thaly-kalman>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/tisza-istvan>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kassai-dom>

[10] <https://www.archivnet.hu/cimkek/wekerle-sandor>